

Verdal kommune

ØKONOMIPLAN 2017-2020

BUDSJETT 2017

Foto: Øystein Kvistad

Innhold:

1	POLITISK BEHANDLING	3
2	ØKONOMIPLANENS ROLLE I PLAN- OG STYRINGSSYSTEMET	6
3	FUNDAMENT OG ARBEIDSPLOTTFORM	7
4	UTVIKLING AV KOMMUNENS DRIFT	12
4.1	Politiske områder, rådmannens fellesområder og finans	12
4.2	Oppvekst	13
4.3	Helse og velferd.....	22
4.4	Samfunnsutvikling	30
5	ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER.....	40
5.1	Statsbudsjettet for 2017	40
5.2	Statsbudsjettets betydning for Verdal kommune	41
5.3	Økonomiske rammer.....	42
6	LANGSIKTIGE FØRINGER FOR UTVIKLINGEN	46
6.1	Målbilde 2030	46
6.2	Samfunns mål og strategier	48
7	PRIORITERINGER 2017-2020	49
7.1	Hovedoversikt drift	50
7.2	Hovedoversikt investeringer	51

Utfyllende dokumenter:

[Gebyrer og betalingssatser 2017](#)

[Økonomireglement 2017](#)

[Kontrollutvalgets forslag til driftsbudsjett 2017](#)

[Sør-Innherad Prosti sitt forslag til budsjett for 2017, driftsbudsjett, investeringsbudsjett](#)

[Plan- og styringssystem](#)

[Planstrategi 2015-2018](#)

[Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2030](#)

[Kommunedelplan næring, landbruk og naturforvaltning 2008-2020](#)

[Kommunedelplan kultur 2015-2030](#)

[Kommunedelplan oppvekst 2015-2022](#)

[Kommunedelplan helse, omsorg og velferd 2015-2030](#)

[Årsberetning Verdal kommune 2015](#)

[Årsregnskap Verdal kommune 2015](#)

1 Politisk behandling

Vedtak i kommunestyresak [106/16](#) den 12/12-16:

1. Budsjett 2017 og Økonomiplan 2017-2020 vedtas.
  2. Det settes av 11 % av skatteinntekter i margin.
  3. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 fastsettes eiendomsskattesatsen for 2017 til 3,5 o/oo generelt, også for verker og bruk.
I medhold av eiendomsskatteloven § 7 blir eiendommer som er nevnt i paragrafens bokstaver a, b og c fritatt for eiendomsskatt med følgende presiseringer:
    - a. Det generelle fritaket for boliger som er nevnt i bokstav c, skal være avgrenset til 3 hele kalenderår regnet fra utgangen av året boligen var ferdig.
    - b. For øvrig fritas:
      - Verdal kirkelige fellesråds eiendommer
      - Verdal videregående skoles eiendommer
      - Stiklestad Nasjonale Kultursenters A/S' eiendommer
      - Stiftelsen Stiklestad Museums eiendommer
      - Bakketun Folkehøgskole (skole-, internat- og administrasjonsbygg)
      - Idrettslag, religiøse, humanitære og lignende organisasjoners eiendommer som brukes til organisasjonens primær oppgaver
      - Innherred Renovasjons eiendommer
      - Trondheim havn IKS' eiendommer
      - EcoPro AS' eiendommer for andel ikke-kommersiell aktivitet.
- Eiendomsskatten skal betales i tre terminer.
4. Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte skattevedtekter.
  5. Det vedtas økonomireglement for 2017 i samsvar med lenke i budsjettdokumentet.
  6. Det vedtas nye gebyr- og betalingssetser for 2017 slik det fremgår av lenke i budsjettdokumentet.
  7. Ramme for låneopptak til videreutlån/startlån settes til kr. 30.000.000,-.
  8. Ramme for låneopptak til finansiering av investeringer (utover Startlån) i 2017 inkl. selvfinansierende investeringer settes til kr. 162.400.000,-. Lånene skal opptas uten fastsatt avdragstid – lån betales ned vektet etter maksimal avdragstid. Det delegeres til rådmannen å velge långiver samt godkjenne rentevilkår i lånenes løpetid.
  9. Rådmannen får fullmakt til å foreta endelige justeringer av budsjettet og økonomiplan, samt fullmakt til oppstilling av budsjettet etter de gjeldende forskrifter og justeringer som følger av evt. organisasjonsmessige endringer.
  10. Kommunen ber rådmannen gjennomføre utredninger og tilhørende prosesser med sikte på å endre skolestrukturen.
  11. Mobil og bredbåndsdekning.
Kommunestyret får seg forelagt en sak innen mars 2017 med plan for utbygging av fullverdig mobil- og bredbåndsdekning i hele kommunen.

12. Bolyst.

Det settes ned en prosjektgruppe som har som formål å foreslå tiltak for å gjøre hele kommunen mer attraktiv for barnefamilier og som øker bolysten i kommune.

13. Helse og velferd

Verdal kommune er i startfasen med å planlegge for tidenes velferdsløft.

På bakgrunn av det eksisterende tidsvinduet knyttet til svært gunstige muligheter for stor statlig, finansiell medvirkning, og framtidige demografiske utfordringer i Verdal kommune, utredes en samordning og samlokalisering av institusjonsplasser, omsorgsboliger og andre helse- og omsorgsfunksjoner.

Det er en ambisjon at Verdal kommune skal utvikles til å bli en foregangskommune i å utvikle nye former for samvirke mellom lokalsamfunnets innbyggere, utdanningsinstitusjoner, frivilligheten, kommunen som organisasjon, andre brukere og annen relevant virksomhet for også å kunne ta ut samfunnsmessig merverdi på helse- og velferdsområdet.

14. Kommunal tomte- og boligpolitikk

Siden kommuneplanens arealdel ble vedtatt i april i 2011, har en mer offensiv kommunal tomte- og boligpolitikk vært på det politiske sakskartet. Spesielt etterspurt har kommunens rolle knyttet til utviklingen av eneboligtomter vært, og kommunestyret har gjennom en rekke vedtak over mange år bedt rådmannen komme opp med forslag til hvordan kommunen skal innta en mer aktiv rolle i dette arbeidet – uten at det har ført til så mange strategiske og konkrete resultat.

Det eksisterer betydelige muligheter for boligbygging i Verdal kommune, både i boligområder og for spredt boligbygging. Med bakgrunn i ovennevnte bes derfor rådmannen snarest legge frem en strategi for å styrke Verdal som bo-kommune og innta en mer aktiv rolle i tomte- og boligpolitikken. Som et ledd i dette etterlyses også en mer aktiv markedsføring.

15. Ørin Nord

Kommunestyret slutter seg til rådmannens betraktninger om klargjøring av nytt areal på Ørin Nord i løpet av planperioden. Dette har også vært oppe flere ganger tidligere, eks. i. kommunestyresak PS 100/14, 15.12.2014:

«...Ørin Nord er hovedressursen med hensyn på framtidige arealutvidelser. Utvikling av dette arealet krever et partnerskap med industrielle aktører i tillegg til Trondheim Interkommunale Havn og Verdal kommune. Verdal kommune må ta en oppmannsrolle i dette arbeidet...»

Kommunestyret ber om at dette arbeidet nå intensiveres.

16. Trivselstiltak

Kommunestyret er ikke fornøyd med fremdriften når det gjelder ferdigstillingen av skateparken og saken vedrørende opprustingen av Moeparken. Rådmannen bes ferdigstille disse sakene i løpet av første halvår 2017.

17. Ladestasjoner for El-biler – dette forslaget ble fremmet av kommunestyret i fellesskap.

Rådmannen bes legge fram en sak der mulighets- og aktørbildet med tanke på etableringer av ladestasjoner for el-biler og el-sykler på egnede plasser i Verdal kommune avklares.

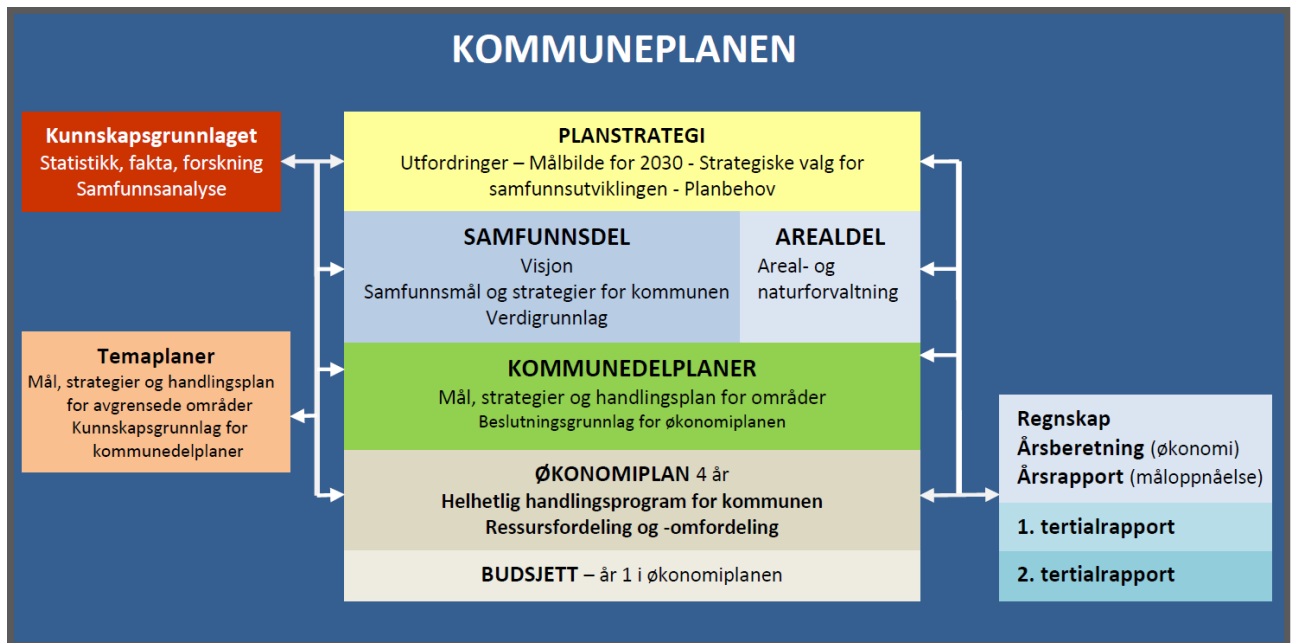
18. Modernisering av bygg

Rådmannen bes om å legge frem et nytt utbyggings- og moderniseringsprogram for bygningsmassen i oppvekstsektoren i forbindelse med utredning av fremtidig

oppvekststruktur, hvor investeringer på rehabilitering av bygg sees i et langsiktig perspektiv, og hvor lønnsomheten ved slike investeringer vurderes over byggenes livsløp

2 Økonomiplanens rolle i plan- og styringssystemet

Økonomiplanen er en del av kommuneplanen som vist i figur 1 og inngår i kommunens plan- og styringssystem.

Figur: Kommuneplanen

Kommunens økonomi er middel for å sikre ønsket utvikling og for å nå kommunens samfunns mål vedtatt i Planstrategi 2013-2016 og i Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2030. Økonomiplanen er redskapet for prioritering av innsats, fordeling av nye midler og omfordeling av midler som ligger i eksisterende budsjetter. Prioritering, fordeling og omfordeling skjer med utgangspunkt i strategiene i Kommuneplanens samfunnsdel, på grunnlag av kommunedelplanene og vurderinger av hva som vil gi de mest helhetlige løsningene, på tvers av sektorene.

Økonomiplanen er utgangspunkt for å etablere god økonomistyring og prioritering over en lang tidshorison. Den økonomiske styringen krever vurderinger av hvordan kommunale inntekter skal optimaliseres og hvordan kommunale utgifter skal holdes på riktig og forsvarlig nivå, samtidig som den vedtatte kvaliteten på tjenestetilbudene ivaretas.

De økonomiske bevilgningene kommunestyret bidrar til å sikre klare ansvars plasseringer for pengebruken og for økonomistyringen i det enkelte budsjettår.

Alle kommunale styringsdokumenter finnes i [årshjulet](#). Her ligger også dokumenter fra tidligere år.

3 Fundament og arbeidsplattform

Hvordan vil vi at lokalsamfunnet Verdal og kommunen som tjenesteleverandør skal være i fremtiden? Hva er målene for lokalsamfunnet? Hvilke utfordringer ligger i veien for den ønskede utviklingen? Hvilke ressurser og muligheter finnes for å skape ønsket utvikling?

Disse spørsmålene er grunnleggende for mål og strategier kommunestyret har vedtatt i Planstrategi 2015-2018 og i Kommuneplanens samfunnsdel for 2015 – 2030.

Målbildet og samfunnsmålene med tilhørende strategier framgår av økonomiplanens kapittel 6. I Planstrategien har kommunestyret også vedtatt hva som er de viktigste utfordringene for kommunen å håndtere på veien fram mot målbildet. Disse utfordringene er overlappende, og de representerer både trusler og muligheter i forhold til samfunnsutviklingen: *Folkehelse; demografisk utvikling; attraktivitet og bolyst; bruk av teknologi; samfunnsikkerhet; individualisering og rettighetssamfunn; arbeidskraft, kompetanse og rekruttering; globalisering; økte sosiale forskjeller, arealdisponering, økonomisk usikker framtid og helhet og samhandling.*

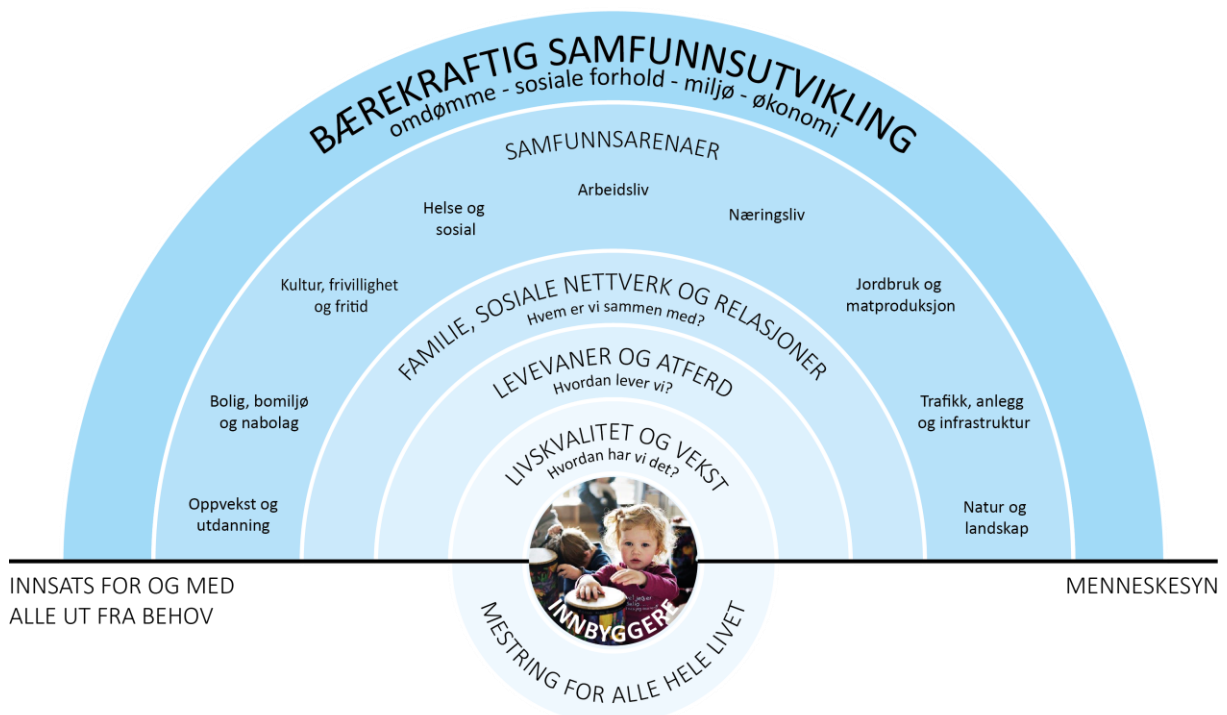
Utfordringer må håndteres og målskapende prosesser må drives innenfor de fire hovedroller en kommune har, som vist nedenfor.

Figur: Kommunens roller

Rollene henger sammen og påvirker hverandre. I alle rollene må vi forholde oss til og samhandle med innbyggerne og aktører i lokalsamfunnet og i verden rundt oss.

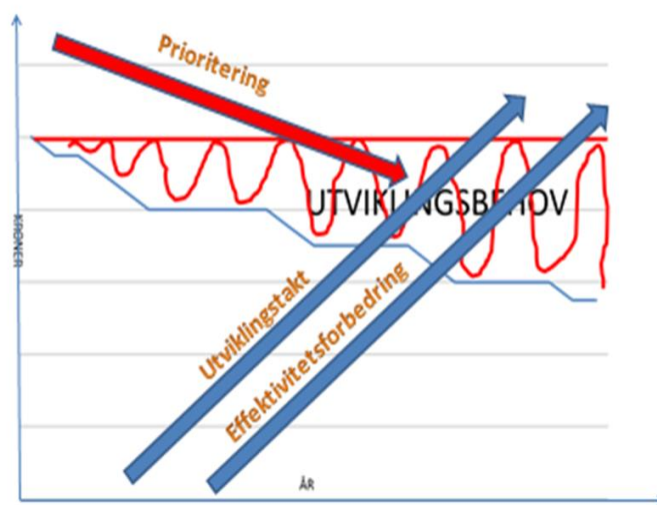
Visjonen vår legger føringer for at vi skal strekke oss mot god livskvalitet og god helse for innbyggerne i Verdal. Dette er sentrale mål i seg selv, men det er også samfunnets viktigste ressurs for videre vekst og velstandsutvikling og en grunnleggende investering for et bærekraftig samfunn. Folkehelsen påvirkes av alle samfunnssektorer. Derfor er folkehelsestrategien vår vevd inn som en rød tråd gjennom hele Kommuneplanens samfunnsdel, der livskvalitet, helse og mestring er sentrale begrep.

Figur: Folkehelsen påvirkes av alle samfunnsforhold.

Disse sammenhengene er også grunnleggende for all annen planlegging i kommunen, og representerer på mange vis hvordan en kommune må arbeide helhetlig innen alle sine roller. En kommunes inntektsside er stort sett gitt. De store elementene, skatt og rammetilskudd, er tuftet på et stort sett indikatorer med demografi som en vesentlig bestanddel. De øvrige inntektskomponenter er også stort sett gitt, enten i form av maksimalprisbegrensninger eller selvkostbegrensninger. Den eneste inntektskilden av betydning kommunen selv beslutter er eiendomsskatt. En følge av at inntektssiden er så vidt gitt er at fokuset for organisasjonen blir kostnadsstyring. Kostnadsstyring henger også tett sammen med prioritering, ikke minst når kommunen hvert år opplever redusert realøkonomisk utvikling.

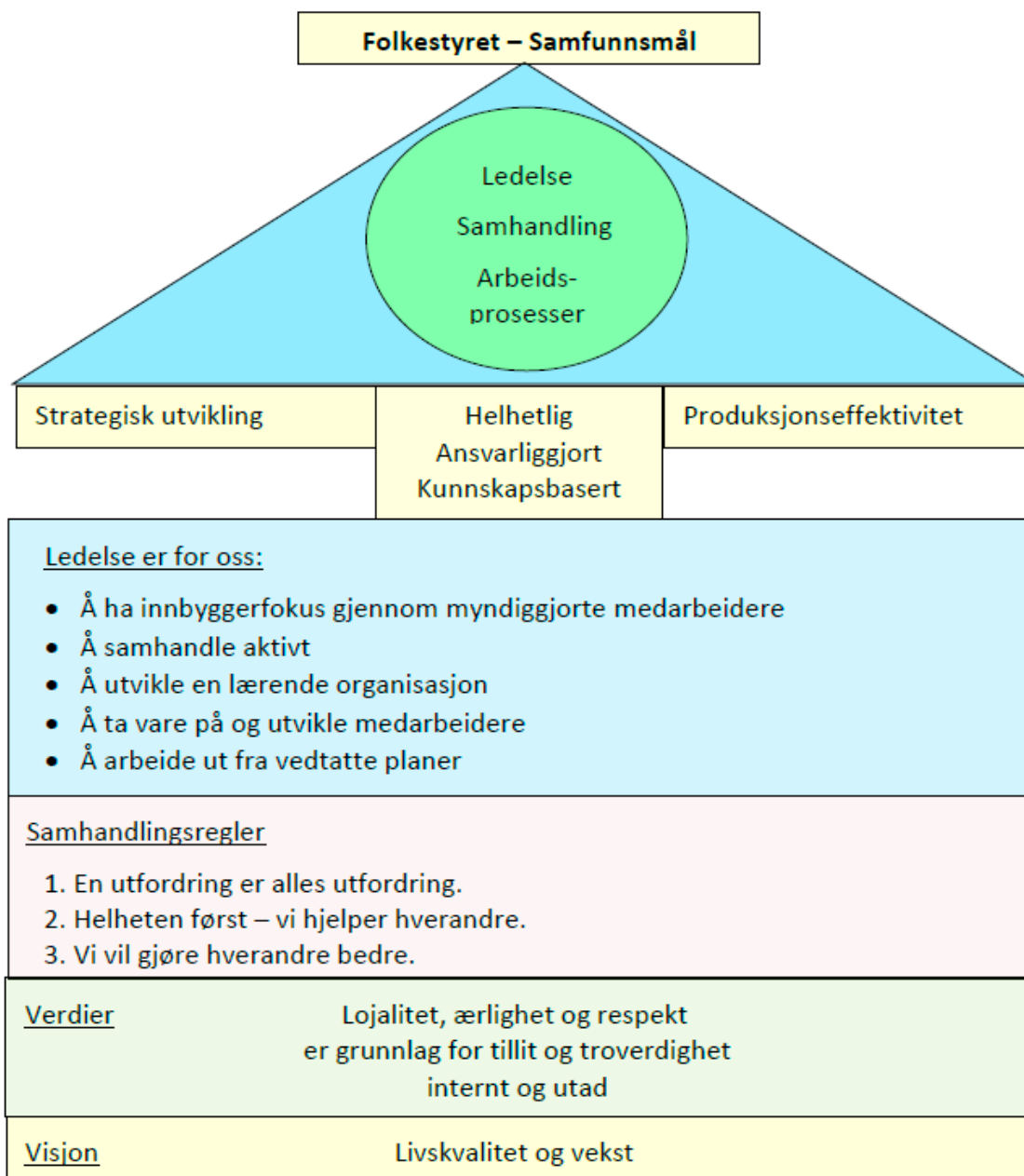

Figur: Behov for effektivisering og prioritering

Den blå trappede linjen viser et reelt bilde for Verdal kommunes del de siste årene, med stadig økonomisk realnedgang. Dette bildet er også realiteten for 2017, jf. kapittel 5 om økonomiske rammevilkår. Så lenge den røde horisontale linjen, forventningslinjen, ikke endres i samme retning blir det et stadig økende behov for å redusere kostnader innenfor stadig knappere handlingsrom.

Samtidig foregår det svært mye utviklingsarbeid i kommunen. Dette er svært nødvendig for å være rustet til nye oppgaver og utfordringsbilder.

Over tid har kommuneorganisasjonen fulgt en kontinuitet i strategi og ledelsesorientering. Dette gjelder all virksomhet, og samhandlingen mellom de ulike delene av organisasjonen.

Figur: Ledelsesplattform

De kulturelle betingelsene, forståelsen og kontinuiteten en felles ledelsesplattform representerer er viktig for å bidra til den helhetlige utviklingen av kommunen. Det gjelder også strategiske prinsipper, som har stått seg som retningsgivende over tid:

1. Sterkt fokus på ledelse, samhandling og helhet for effektiv tjenesteproduksjon.
2. Vurderinger om vi har riktig organisatorisk og geografisk bærekraftig struktur må fortsette.
3. Kontinuitet og samordning av hjelpetjeneste for å skape «vinnerne på morgendagens arbeidsmarked». Programmet «De utrolige årene» (DUÅ) prioriteres som virkemiddel.

4. Effektivitet i arbeidsprosesser, spesielt innen «volumtjenester».
5. Et gjennomgående folkehelseperspektiv og mål om at folk skal mestre eget liv.
6. Infrastruktur må bygges for effektiv kommunal tjenesteyting.

Disse strategiske prinsippene har i stadig økende grad blitt prøvd opp mot et stadig sterkere og bredere kunnskapsgrunnlag i beslutningsprosesser. Dette gjelder kommunen som helhet, ikke minst når det gjelder utvikling av kommunens helse- og omsorgstilbud. Kommunestyret gjorde klare retningsvedtak i økonomiplan 2016 – 19. Formannskapet diskuterte 20. oktober 2016, basert på et notat, hvordan eksisterende strategi kunne breddes ut og skape muligheter for ytterligere samhandling og nyskaping i kommunale tjenester. Økonomiplanen tar opp i seg slike perspektiver. Med det søkes det å skape et grunnlag for tydelig standard i tjenesteproduksjonen, fleksibilitet og vekstmulighet, og ikke minst driftseffektive løsninger.

I forbindelse med behandling av tertialrapport pr.31.8.2016 i formannskapet 20. oktober og kommunestyret 31. oktober ble diskusjoner langs samme akser for skoledrift, driftseffektivitet og standard, en del av den politiske diskusjon. Utgangspunktet var både historisk og kommende elevtallsutvikling, samt bygningsmassens mengde og beskaffenhet. Økonomiplanen tar opp i seg også dette perspektivet.

Prioritering, standardsetting og driftseffektivitet er de viktige og nødvendige suksessfaktorer de kommende årene. Dette er i tråd med de etablerte strategiske prinsipper, og lederplattformen gir tilstrekkelig innramming.

Behovet forsterkes av at inntektssystemet for kommuner endres fra 2017, med negativ effekt for Verdal kommunes del.

Kommunereformen ble lokalt avsluttet med vedtak i kommunestyret 20. juni, og fylkesmannens anbefaling til Kommunal- og moderniseringsdepartementet 1. oktober 2016. Departementet vil legge fram sin vurdering i løpet av Stortingets vårsesjon 2017. En oppgave er uansett avvikling av Innherred samkommune, hvor kommunestyret i møte 30. november vedtok retning for avvikling og videre samarbeid. I denne avviklingsprosessen må «nye» Verdal kommune etableres.

(I og med at økonomiplanen er utarbeidet før kommunestyret har gjort vedtak om oppløsningstidpunkt er avviklingen rent teknisk lagt til 2020, i tråd med lovendringens siste mulige dato).

Økonomiplanens kapittel 5 redegjør for de økonomiske betingelsene for perioden. Disse medfører at det er nødvendig med reduksjoner i tjenestetilbud i hele organisasjonen. Selv om endring og utvikling er stadig mer naturlig del av organisasjonen og alle ansattes hverdag er det stadig mer krevende å nå økonomisk balanse.

I 2016 ble nytt virksomhetsområde Integrering og mangfold etablert. Dette for å være enda bedre rustet til å bidra i større strukturer og utfordringer enn de lokale. Verdal kommune vil i årene som kommer måtte ta sin del av ansvaret med å bosette den økende andelen flyktninger som kommer til landet. Dette er en utfordring som vil påvirke kommunens drift på mange ulike områder. Kommunen må sørge for et godt og helhetlig integreringsarbeid, og med etablering av nytt virksomhetsområde er vi bedre rigget enn tidligere.

Verdal kommune har mellom 15 til 20 lærlinger innen ulike fagområder. Dette anses som et meget viktig tiltak for å rekruttere personell med fagkompetanse i de kommende årene.

4 Utvikling av kommunens drift

4.1 Politiske områder, rådmannens fellesområder og finans

Det er lagt inn 400.000 kroner i årene 2017 og 2019 til gjennomføring av valg. Aktiviteten for øvrig er lagt på samme nivå som 2016, men med strammere rammer.

Stiklestad nasjonale kultursenter har søkt kommunen om 150.000 kroner årlig i en treårsperiode til finansiering av prosjektstilling knyttet til utvikling mot 2030. Fylkeskommunen har gitt tilsagn om 450.000 kroner pr. år til prosjektet.

Det er lagt inn et årlig tilskudd på 100.000 kroner for årene 2017-2019. Det forutsettes at kommunen aktivt involveres i det pågående arbeidet.

Forøvrig er det også i 2017 satt av 1 mill. kroner til kommunens lærlingeordning. Dette er midler som kommer i tillegg til fylkeskommunalt lærlingtilskudd. Videre er personforsikringer, kontingent til KS, bankgebyrer etc. videreført på samme nivå som i 2016.

Avsetning til lønnsoppgjør 2017, samlet 11,5 millioner kroner, er budsjettert på fellesområdet og vil bli fordelt ut på virksomhetsområdene etter at fordelingen er kjent. Avsetningen er gjort ut fra allerede avtalt sentralt tillegg pr. 01.08.17 og lokal pott på 0,9 prosent med virkning fra 01.09.17.

Gjennom kommende økonomiplanperiode vil kommunens finanskostnader øke. Dette skyldes både økte renter og avdrag som følge av foreslåtte investeringer, samt reduserte renteinntekter gjennom lavere innskuddsrente på bankinnskudd enn tidligere år. Lavere innskuddsrente har sin bakgrunn i ny bankavtale inngått i 2016. Denne avtalen gir kommunen lavere rentepåslag på innskudd enn tidligere avtale.

I en overgangsperiode anses det nødvendig å benytte midler fra kommunens disposisjonsfond for å bringe driften i balanse. Dette er foreslått i økonomiplanens 3 første år mens omstrukturering av driften av kommunens oppvekst- og helse/velferdssektor gjennomføres. Det er i utgangspunktet lite ønskelig å tappe fondet for oppsparte midler, og det vil i perioden være en sterkt prioritert oppgave å søke å drifte kommunen så effektivt som mulig. Dette slik at man på tross av budsjettert bruk av fondsmidler klarer å skape et økonomisk mindreforbruk i forhold til budsjett, og dermed styrke disposisjonsfondet.

4.2 Oppvekst

Jobben med å gi barn og unge et godt utgangspunkt for en livslang mestring er og blir et kjerneoppdrag for oppvekstsektoren. Det handler om å realisere et helhetlige opplæringsløp som gjør barna i stand til å møte livet sosialt, praktisk og personlig i et demokratisk og mangfoldig samfunn. For å skape de gode oppvekstarenaene må det jobbes slik at alle drar i samme retning, og det må stadig tenkes forbedring og utvikling.

Endringsprosesser krever kontinuitet og et langsiktig fokus, og det var kommunens langsiktige og helhetlige perspektiv som var bakteppe for at Verdal ble Årets De Utrolige år-

organisasjon i 2015. Denne langsiktigheten vil fortsette å prege oppvekstsektoren i kommende økonomiplan.

Samtidig som kommunen skal holde på de store linjene er det også viktig å ha evne til å være i endring. Dagens samfunnsutvikling skjer i et høyt tempo, og for å sikre at barn og unge skal kunne delta i og være i stand til å utvikle samfunnet er det viktig å understøtte mange sider ved barn og unge. Dagens barn og unge skal ut i et arbeidsmarked hvor nye yrker dukker opp i et rivende tempo. Verdens økonomiske forum (World Economic Forum) har anslått at så mye som en tredjedel av det som betraktes som de viktigste egenskapene i dagens arbeidsmarked vil være endret i 2020. For å gi barn og unge en god ballast i møte med dette har kommunen de siste to årene jobbet med en rekke endrings- og utviklingsprosesser i forbindelse med satsingen «Læring av næring», og dette videreføres i denne økonomiplanen.

Driften i oppvekstsektoren har de senere årene blitt mer og mer presset. utfordringene med det stadig synkende barnetallet er godt kjent, og det samme er følgene det har i forhold til en minkende inntektsside (mer om dette senere). Kommunen har i tillegg de siste 5 årene mottatt midler fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) knyttet til å kompensere kostnader for hjelpe- og støttetiltak, barnehage og skolegang. Etter 5 år opphører disse midlene, men behovene og utgiftene vil kommunen ha med seg i mange år framover. I 2012-2016 har kommunen mottatt årlig ca. 4,9 millioner i tilskudd knyttet til en familie, og 2017 vil være første år kommunen ikke lenger mottar disse IMDi-midler. Utgiftene til hjelpe- og støttetiltak er likevel uendret i hele kommende økonomiplan.

På tross av disse inntektsbortfallene videreføres jobben med å konsentrere ressurser om kjernevirksomheten, og satsingen på forebygging opprettholdes. Men behovet for tøffe prioriteringer har aldri vært større. Dette får klare konsekvenser for hvilket tjenestenivå som kan legges til grunn i både skoler/Sfo, barnehager og hjelpetjenester.

Innenfor rammene av budsjett for 2017 ligger en videreføring av følgende aktiviteter:

- Det prioriteres å drive Midt-Norsk realfag- og teknologisenter i en fortsatt kostnadseffektiv form. Senteret får imidlertid en viktig ny pilar gjennom etableringen av et Statoil Engia-rom.
- Miljøteam ungdomsskole og Ungdomskontakten videreføres.
- Fokuset på å videreutvikle lærende organisasjoner prioriteres på lederarenaene (rektormøter, styremøter og avdelingsmøter i ROS) og ut på den enkelte enhet
- Skolene jobber med videre implementering av allerede igangsatte utviklingsprosjekter og kompetansehevinger som «Vurdering for læring», «Ungdomstrinn i utvikling med lesing som grunnleggende ferdighet», «Læring av næring», «Systematisk observasjon av lesing» (SOL) og «De utrolige årene» (DUÅ).

- Barnehagene jobber med videre implementering av allerede igangsatte utviklingsprosjekter og kompetansehevinger som «Språkløyper», «Læring av næring» og «De utrolige årene» (DUÅ).
- Som et ledd i kommunens forebyggende strategi er det søkt om og mottatt midler knyttet til blant annet Ungdomslos og Utstyrsbu. Begge disse er eksternt finansiert, og videreføres så lenge det gis eksternt finansiering.
- Det skal jobbes systematisk rundt uteområdene ved skolene og barnehagene i Verdalen, for å skape gode nær- og fritidsmiljø som kan bygge opp under god psykisk og fysisk helse. I 2017 vil Vuku oppvekstsenter oppgraderes.

Skole/SFO

I budsjettprosessene for skolene har det de senere årene blitt gjennomført en omfattende nedskalering av tilbudet, og det ble i høst gjort forsøk på å videreføre dagens driftsstruktur med et minimum av grunnressurser. I dette scenarioet ble effekten av prosessen med å vri ressurser fra spesialundervisning til grunntilbudet tatt i bruk (ca. 2 lærerårsverk og 11,7 assistentårsverk- i sum ca. 6,4 millioner). Det som ble tydelig i budsjett-prosessen var at disse midlene ble «spist opp» av behovet for mer grunnressurser, og dermed ikke bidro som forutsatt til å styrke grunntilbudet.

I forrige økonomiplan ble det beskrevet at skolene gjennom to eksternt finansierte ordninger fra staten hadde fått «hjelp» til å opprettholde dagens drift i form av et tilskudd på ca. 5 millioner. Den ene ordningen var knyttet til klassestørrelse på småtrinnet (1.-4. klasse) med kr 1,7 millioner, og den andre til økt lærertetthet på ungdomstrinnet (8.-10. trinn) med kr 3,3 millioner. Begge disse ordningene var det da stor usikkerhet om varigheten på, og skolene beskrev da at de var helt avhengig av disse 5 millionene for å opprettholde dagens drift. Forrige økonomiplan ble laget med den forutsetning at begge disse ordningene fortsatte. Fra høsten 2017 forsvinner ordningen med økt lærertetthet på ungdomstrinnet, og dermed er handlingsrommet ytterligere marginalisert.

Foto: Espen Storhaug

Bortfallet av IMDi-midler for sektoren er allerede nevnt, og for skolene innebærer det en ekstra inntektssvikt på ca. 1,1 million neste år. Nedenfor vil det også beskrives noe om elevtallsprognoser framover, og de vil være relevante siden de også kan gi en pekepinn på framtidige statlige overføringer.

Prosessene med å få på plass budsjett for skoledriften innenfor rammene i økonomiplanene ble dermed så sterkt utfordret at det ble behov for å stake ut en ny kurs, og derfor beskrives det i denne økonomiplanen et konsept som vil innebære en mer bærekraftig (framtidsrettet)

driftsstruktur, og som samtidig vil gi en bedre utnyttelse av kommunal bygningsmasse. I tillegg vil det også sikres at bygningsmassen oppgraderes i et lengre tidsperspektiv enn den som lå til grunn i den opprinnelige planen om å oppgradere til «akseptable standard». Før konseptet beskrives vil det gis et innblikk i hva som er kunnskapen om elevtallsutviklingen i årene som kommer.

Elevtallet i Verdal har gått ned over tid. I 2006 hadde Verdal 2010 grunnskoleelever, og i 2016 har vi 1840 elever. Dette er en nedgang i perioden på 170 elever. Personer i denne aldersgruppen genererer ca. 110 000 kr. pr. person/år i rammeoverføringer fra staten, noe som tilsvarer en inntektssvikt på 18,7 millioner. Frem til 2021 viser dagens tall (fødselstall pr. 2015) at grunnskolen vil miste ytterligere 107 elever (totalt barneskole og ungdomsskole), noe som tilsvarer en ytterligere inntektssvikt på over 10 mill. kroner pr. år. I tillegg har staten gjort om på vektingen i inntektssystemet slik at helsesektoren nå tillegges en større vekting og grunnskolen en mindre vekting enn tidligere. Dette med bakgrunn i at gjennomsnittskommunen har redusert sine utgifter på grunnskole.

Kommunen vil i perioden 2016-2021 få redusert antall barn i aldersgruppen 6-15 år med ca. 277 elever. Det medfører at kommunen må redusere sine kostnader betydelig. Dette er ikke mulig å få til innenfor oppvekstsektoren isolert med dagens skolestruktur da fordelingen av barn og ungdom i kommunen gjør at antall klasser på skolene ikke reduseres tilsvarende som nedgangen i antall elever.

Foto: Espen Storhaug

Følgende tabell viser oss de siste oppdaterte tall knyttet til elevtallsutvikling framover:

Skole/År	Stiklestad	Volden	Garnes	VukuBS	Ørmelen	Ness	Vinne	VØB	Leksdal	Vuku U	VØU	Totalt	Ant. klasser
2016	189	28	33	105	289	61	193	340	58	140	404	1840	94
2017	196	25	34	102	298	59	178	334	59	140	417	1842	94
2018	208	26	38	101	283	58	176	335	54	149	425	1853	94
2019	194	21	41	93	296	53	166	330	54	149	410	1807	92
2020	191	21	42	83	282	51	156	313	52	159	419	1769	88
2021	175	19	44	78	288	43	157	297	52	164	416	1733	86
Økn./Red.	-14	-9	11	-27	-1	-18	-36	-43	-6	24	12	-107	-8
%-vis	-7,4	-32,1	33,3	-25,7	-0,3	-29,5	-18,7	-12,6	-10,3	17,1	3,0	-5,8	-8,5

Tallene er hentet fra folkeregisteret, og tar utgangspunkt i oppgitt bostedsadresse eller skolegang pr. august 2016. Eventuell kommende til og fraflytting, eller intern flytting er ikke hensyntatt her.

Ungdomsskolestrukturen i Verdal er basert på 2 paralleller i Vuku og 5 på Verdalsøra per årstrinn, noe som igjen medfører at ungdomstrinnet i Verdal er dimensjonert for maksimalt 210 elever pr/år. Tabellen over viser at det enkelte år er romslig med plass i Vuku, mens det andre år er helt på grensen av kapasitet ved skolen. Med dagens skolekretsgrenser for ungdomsskolene vil Vuku måtte ta imot 64 elever i 2025, noe det ikke er plass til. Verdalsøra Ungdomsskole ser ut til å ha nok kapasitet med disse tallene, men med betydelig befolkningsvekst i sentrum kan det utfordre kapasiteten også der.

Konseptet som økonomiplanen bygger på for skolesektoren innebærer å gjennomføre følgende prosesser:

- Bygge en ny skole på Stiklestad for dagens skolekretser Stiklestad og Leksdal. Elevene ved Leksdal skole flyttes over til nye Stiklestad skole høsten 2020, og Leksdalselevne bytter da ungdomsskolekrets og går til Vuku ungdomsskole. Dette åpner muligheten for å ta i bruk Leksdal skole som barnehagebygg, og sanering av dagens barnehagebygning i Leksdal.
- Investere i skolebygg ved Vinne skole i årene 2017 og 2018 for å realisere en to-parallellers skole. I tillegg ferdigstilles Vinne aktivitetspark som gir skolen et unikt uteområde. Elevene ved Ness oppvekstsenter overflyttes til en oppgradert Vinne skole fra høsten 2018.
- Elevene ved Volden skole overføres til Vuku oppvekstsenter høsten 2017. Det vil gi dem muligheten for SFO-tilbud, og vil gi dem tilgang på et nytt og oppgradert uteområde ved skolen. Den kommunale bygningsmasse i Volden vil kunne avvikles.
- Elevene ved Garnes oppvekstsenter bytter ungdomsskolekrets fra samme høst (2020) som elevene fra Leksdal flyttes over til nye Stiklestad skole.

Konseptet åpner et rom for å se på effektivisering av kommunal bygningsmasse, og det åpner også som antydning over et rom for å se på en framtidig barnehagestruktur.

Med tanke på sentrumsutviklingen og de store byggeprosjektene som planlegges der kan det bli behov for ytterligere justeringer i framtiden. Det er prosesser for å bygge over 700 boenheter i nærheten av sentrum, og hvis vi anslår at det vil bo ett barn i annenhver boenhet så gir det 350 barn i sentrumsområdet. Det fordrer at kommunen har kapasitet på sentrumsskolene i årene som kommer. Et mulig scenario som har vært antydnet tidligere har vært å bygge en felles ungdomsskole i Verdal. Som framtidig løsning kan dagens barnetrinn ved Ørmelen skole flyttes til Verdalsøra skole (ungdomsskole), og deretter bygge en ny felles ungdomsskole på tomte der Ørmelen skole i dag ligger. En slik løsning ville kunne utløse stor kapasitet ved Vuku oppvekstsenter og ved Verdalsøra. Det sistnevnte kan skape ny kapasitet i sentrum, men dette er ikke tatt inn i denne økonomiplanen. Kommende økonomiplaner vil derfor måtte følge skolestrukturen videre, også for å ta opp i seg elevtallsutvikling og bygningsmessige kapasiteter etter 2021 generelt.

Det bygges ny skole på Stiklestad, og elevene ved Leksdal skole flyttes til Stiklestad

Her legges til grunn at alle elever fra Leksdal flyttes over til en nybygd Stiklestad skole høsten 2020. Det åpner for å revurdere framtidig bruk for bygningsmassen i Leksdal. Den kan vurderes brukt som «ny» barnehage for Leksdalsområdet, og skulle det bli effektivt kan bygningen som i dag rommer Leksdal barnehage avvikles. Følgende moment realiseres i dette:

- Investeringsbehov ved ny Stiklestad skole ble i 2015 beregnet til 158 mill. kroner. I denne økonomiplanen foreslås det å realisere en ny skole til ca. 190 mill. innen 2020.
- Totalt får vi reduserte driftskostnader på 4,6 mill. kroner ved helårseffekt av sammenslåingen av de to skolene, og med en førsteeffekt på 2 mill. i 2020.

Investere i skolebygg og uteområde på Vinne for å ta imot elevene ved Ness oppvekstsenter fra høsten 2018.

Ness oppvekstsenter er i dag en fådelt barneskole med Sfo. Det drives også barnehage i sokkeletasje av hovedbygget. Vinne skole har i dag ikke plass til å ta imot elevene fra Ness uten bygningsmessige endringer/utbygging. Det legges til grunn at Vinne skole trenger ca. 150m² nybygg for å løse denne elevtallsøkningen, og dette kan løses gjennom renovering/ombygging. I tiden fram til 2018 vil i tillegg Vinne aktivitetspark ferdigstilles, og det gir Vinne et unikt uteområde. Følgende moment realiseres i dette:

- Totalt får vi reduserte driftskostnader på ca. 2,6 mill. kroner ved helårseffekt, med effekt ca. 1,1 mill. kroner høsten 2018
- Behovet for renovering/ombygging på Vinne skole er antydnet til ca. 5. mill. kr, dette i tillegg til nødvendige investeringer for å bringe bygningsmassen opp til akseptabel standard. Samlet foreslås investeringer på 22,5 mill. kr i økonomiplanperioden.
- Den frigjorte bygningsmassen i Ness kan vurderes anvendt til øvrige formål, bl.a. inn mot en mulig endret barnehagestruktur.

Elevene ved Volden skole overføres til Vuku oppvekstsenter høsten 2017

Vuku er i dag en fulldelt barneskole. Klassene er likevel så små at de kan ta imot elever fra Volden på alle trinn uten at det medfører klassesprekk i Vuku i forhold til dagens klassesdelingstall. Som beskrevet tidligere vil uteområdet ved Vuku oppgraderes i 2017, og ved å tilføres til Vuku vil elevene ved Volden få tilgang både på et relativt nytt skolebygg, et nyrenovert uteområde og tilgang på SFO. Med dagens elevgrunnlag er det ikke rom for å drifte en egen SFO-ordning kun ved Volden skole. Følgende moment realiseres i dette:

- Totalt får vi reduserte driftskostnader på ca. 2,8 mill. kroner ved helårseffekt, og virkning for 2017 utgjør 1,2 mill. kroner
- Den kommunale bygningsmasse i Volden vil kunne avvikles.
- Ved overføring fra Volden til Vuku vil skystiden økes noe, og dette utredes under.

Ved Volden skole har alle skoleelevene skoleskyss da fv. 757 og fv. 160 er klassifisert som særlig trafikkfarlig veg, i tillegg til at også mange elever har en avstand som gir rett på skoleskyss. Eleven som i dag har lengst skolevei, bor 13,2 km fra skolen (ca. 20 min. med buss). Fra Volden skole til Vuku oppvekstsenter er det 11,3 km, og det gir en økt anslått kjøretid på ca. 15 min. For hver stopp på veien så må det tillegges 1 minutt til kjøretiden, men det er svært få elever som bor mellom Volden og Vuku og som derfor genererer ekstra stopp. Ved at elevene i framtiden blir kjørt til Vuku oppvekstsenter i stedet for Volden medfører det i realiteten at den totale tiden på buss pr. tur øker med i overkant av ca. 15 minutt. Det kan også bemerkes at mange av barna som tilhører Volden skole i småbarnsperioden 1-6 år har hatt barnehageplass ved Vuku barnehage, og har derfor allerede blitt transportert til Vuku. De har således allerede opplevd å bli transportert langs samme strekning, dog uten stopp for å plukke opp andre. Om to år får vi en skolestarter fra Vera. Skoleveien for denne eleven til Volden skole vil da være 36 km og gi en reisetid på ca. 44 min. For denne eleven vil da total kjøretid i buss per vei ved skolegang i Vuku være på ca. 1 time, men per dato er det ingen skoleelever med en tilsvarende reisetid. Beregnet økte årlige skyssutgifter ved at elevene i Volden flyttes til Vuku ligger i dag på ca. kr. 70 000,-

Elevene ved Garnes oppvekstsenter bytter ungdomsskolekrets fra samme høst (2020) som elevene fra Leksdal flyttes over til nye Stiklestad skole.

Denne endringen gjennomføres for å utnytte den bygningsmessige kapasiteten som ligger i dagens ungdomsskolestruktur med rom for 2 paralleller ved Vuku og 5 ved Verdalsøra.

I sum vil disse endringene muliggjøre en samlet driftsbesparelse som følger:

År:	Driftsbesparelse
2017	1,2 mill kr
2018	3,9 mill kr
2019	5,4 mill kr
2020	7,4 mill kr
2021	10 mill kr

Finanskostnader ved bygging kommer til fradrag. Med å gjennomføre disse prosessene oppnås en mer driftseffektiv struktur, det frigjøres kommunal bygningsmasse som også vil gi reduserte driftskostnader på kommunale bygg og det tas grep for å fornye og rehabilitere skolebygg i et framtidrettet perspektiv.

I forbindelse med SFO-driften innebærer tilbudet i 2017 at vedtakene fattet i sak PS 78/16 effektueres. Det medfører at tilbudet om den 11. måned legges ned fra 01.01.17, og at foreldre med funksjonshemmede barn betaler for Sfo-tilbud i 1. - 7.klasse på lik linje med andre elever.

Barnehage

For barnehagene er det fortsatt slik at barnetallet endrer seg i løpet av året. Siden denne sektoren er stykkprisfinansiert gjennom tilskudd på små og store barn vil personalet hele tiden tilpasses antall barn. Ved en nedgang i barnetall må barnehager redusere bemanning.

De nye moderasjonsordninger har nå fått helårsvirkning, og disse pengene må Verdal kommune kompensere til de kommunale og private barnehagene. Dette medfører at kommunens totale utgifter til barnehagedrift fortsetter å øke uten noen reell bedring i rammevilkår for barnehagene. Fremdeles legges det opp til en meget kostnadseffektiv drift. Rammene for spesialpedagogiske tiltak videreføres, men uten noen vesentlig styrking av disse.

For de kommunale barnehagene er det ikke funnet rom for å øke ressursene med hensyn til bemanning, men det har vært anledning til å foreta en liten styrking av driftsposter og midler til vikarinneleie. Midler til kompetanseheving er det fremdeles ikke funnet rom til å prioritere på tross av regjeringens signal om kompetanseheving som fokus for økt kvalitet i barnehagen.

For de private barnehagene er det fattet vedtak om satser for 2017. Disse er beregnet på grunnlag av gjeldende regelverk, og vedtak om dem er allerede oversendt de private barnehagene.

Våren 2017 vil det komme bestemmelser knyttet til en felles nasjonal norm for bemanning. For Verdal sin del vil dette med stor sannsynlighet medføre behov for å øke rammer til barnehagedrift siden kommunen per dato har en av de laveste bemanningsnormene i fylket og landet. Forsiktige anslag per dato kan medføre at dette vil koste oss ca. 3,5 mill. (med 2016-tall) i 2020. Det er ikke innarbeidet konkrete rammeøkninger i kommende økonomiplan, men det vil med stor sannsynlighet bli behov for å gjøre dette i neste økonomiplan.

Ressursenter oppvekst (hjelpetjenester)

For hjelpetjenestene gis det ikke rom for å øke aktivitetsnivå på verken helsestasjon, barnevern eller PPT. Med budsjettforslaget er det i realiteten foretatt kutt i en rekke poster, bl.a. i kurs/opplæring, i driftsposter og i poster knyttet til vikarinneleie. Helsestasjonen gis ikke noen økt bemanning på tross av at regjeringen for tredje år på rad peker på en opptrapping, og PPT tilføres nye oppgaver uten at det gis rom for å øke bemanning.

Som tidligere beskrevet blir det et inntektsbortfall for hjelpetjenestene som følge av at kommunen ikke lenger mottar penger fra IMDi, og i den sammenheng vil for eksempel barnevernet isolert sett få ca. 2,5. mill. mindre for 2017.

Barnevernet har over år hatt stort fokus på utviklings- og kvalitetsarbeid, og har tatt en rekke grep for å effektivisere og standardisere tjenesteproduksjonen. I sum har dette gitt oss et kostnadseffektivt barnevern. Den nasjonale trenden viser imidlertid at antall familier med behov for hjelp er økende, og av de familiene som per dato mottar hjelpetiltak vil mange ha behov for å motta tjenester også i årene som kommer. I budsjettet for 2017 legges det opp til svært knappe rammer på bl.a. kjøp av institusjonsplasser og i fosterheimsgodtgjøringer. Om det lar seg realisere er meget usikkert. I tillegg er det kuttet i ordninger som er brukt inn mot fritidsaktiviteter for barn under barnevernets omsorg. Barnevernsvakta etableres som en fast ordning fra 2017.

4.3 Helse og velferd

I kommunedelplan helse og velferd skal fem strategier bidra til å møte utfordringene ved å:

- forsterke innsatsen på folkehelse slik at behovet for helse-, omsorg- og velferdstjenester begrenses
- tidlig innsats for å bidra til større grad av egenmestring
- legge til rette for bolig og aktivitet
- forsterke frivillig innsats
- ta i bruk velferdsteknologi

Vedtatt utviklingsretning

Kommunestyrets budsjett og økonomiplanvedtak PS 112/15, er med tanke på bygging av heldøgns bemannede omsorgsboliger for demente, godt i gang, og fram til 29.09.16 var det planlagt bygging av slike omsorgsboliger på Ørmelen bo og helsetun (ØBH).

Formannskapet ble orientert om planene på ØBH 29.09.16, og underveis i denne orienteringen ble det konkludert med at formannskapet skulle få et notat om noen av de krevende dimensjonene rådmannen ser i prosessen. Rådmannen besluttet å stille planleggingen av byggeprosjektet på ØBH i bero i en 14 dagers periode, slik at politiske perspektiver på om det skal rigges en prosess hvor institusjons- og omsorgsplasser samles i ett felles bygg, kunne tas med i rådmannens forslag til økonomiplan 2017 – 2020.

Finansiering av nye helsebygg

Regjeringen har i forslag til Statsbudsjett for 2017 bebudet en omlegging av investeringstilskuddet for bygging av omsorgsboliger og institusjonsplasser. Endringen innebærer at det gis tilskudd til prosjekter som gir netto tilvekst av heldøgns omsorgsplasser. Med netto tilvekst menes at det totale antallet heldøgns omsorgsplasser i kommunen skal øke. Kommuner som mottar tilskudd skal ikke kunne avvikle gamle plasser i takt med at nye tilskuddsfinansierte plasser tas i bruk. Innfasing av den nye ordningen skjer gradvis i 2017 – 2020, og fra 2021 gis det kun støtte til prosjekter som øker det totale antall plasser.

Samordning av institusjonsplasser og omsorgsboliger i ett bygg

Kommunen har en total bygningsmasse på ca 80 000 m². Det er et generelt behov for å redusere den kommunale boligmassen. Den pågående utviklingsprosessen har undervegs naturliggjort en vurdering av om kommunen er best tjent med å samordne kommunens to institusjoner til én. Dette var det betimelig å avklare med formannskapet før planene på ØBH var kommet for langt.

Dagens Verdal bo og helsetun (VBH)

VBH ble bygd i 1983, og har 69 institusjonsplasser. Bygningsmassen er krevende med tanke på å tilfredsstille dagens krav, og ikke minst fremtidens behov. Selv om institusjonen er noe rehabilitert de siste årene har den en funksjonalitet som ikke er i samsvar med behovene. Det er for eksempel ikke eget bad på beboerrommene.

Framtidens kapasitetsbehov – heldøgns omsorg

Å erstatte gamle bygg i ett nytt bygg kan være lønnsomt, særlig med tanke på at dagens VBH er et gammelt og lite tilpasset bygg for dagens og fremtidens behov. Det er viktig å planlegge med høy grad av fleksibilitet hvis kommunestyret beslutter å samle aktiviteten ved ØBH og VBH i ett nytt bygg. Dette viser også planskissene fra arbeidet med nye omsorgsboliger på ØBH.

- Nytt bygg må bygges slik at det er mulig å øke kapasiteten dersom det blir behov for flere døgnplasser.
- Omsorgsboligene som er planlagt for demente må ha en funksjonalitet slik at de kan hjemles om til institusjon når det er behov for det.
- Døgnplassene må være av en slik karakter at de kan brukes av ulike brukergrupper.
- Nytt bygg må ha en utforming som muliggjør fleksibel bruk av arealer mellom aktivitetstilbud, kafe/kantine, treningsrom, kontor- og møterom.

Ekskursjon til andre kommuner

9. - 12. oktober ble det gjennomført ekskursjon til kommunene Nøtterøy, Drammen, Asker, Oslo og Trondheim for å dra nytte av erfaringene disse kommunene har gjort seg av nye helsebygg og aktivitetstilbud som er etablert i perioden 2012-2014. Oppsummert har ekskursjonen bidratt til at det er viktig å ha fokus på:

- Kommuner som har bygd ut gamle institusjoner erfarer å ha store utfordringer med å sammensmelte gammel og ny kultur.
- Det er driftseffektivt å ha 10 plasser i omsorgsbolig med heldøgns bemanning.
- Velferdsteknologiløsningene må være av en slik karakter at brukerne øker sin livskvalitet, og at ansatte kan bruke dem.
- Miljøbehandling må være tuftet på hverdagsaktiviteter, blant annet å lage middag i det enkelte bofellesskap. På en institusjon hadde de redusert medisiner med 37% etter innføring av miljøbehandling.
- Sambruk av bygget for ulike brukergrupper gir et innhold i hverdag, helg og høytid for brukere, pårørende, hjemmeboende og ansatte. Ladesletta helse- og velferdssenter er et godt eksempel. De har bygd barnehage, sykehjem, omsorgsboliger for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne. Et viktig bidrag for å være en del av mangfoldet i samfunnet.
- Drammen kommune hadde etablert et Bedriftssenter for personer med utviklingshemming og nedsatt funksjonsevne. De opprettet bedrifter basert på interesser/ressurser til tjenestemottakerne, samt behov for arbeid i kommunen, for eksempel møteverter som organiserte lokalene før og etter møter.
- Ladesletta hadde en aktivitetskoordinator som organiserte felles aktiviteter for målgruppe for de som benytter og bor på helse og velferdssenteret. Bygget besto av to aktivitetssentre, ett dagtilbud for seniorer og et dagtilbud for personer med utviklingshemming/nedsatt funksjonsevne. Dagtilbudet for utviklingshemmede var fokusert på arbeid, og hadde ulike arbeidsgrupper, for eksempel Drifts- og vedlikeholds gruppe, bydelskafe, salg av artikler til beboerne i institusjonen.

Konseptutvikling

Basert på erfaringene i den pågående gjennomføringsprosessen for endring ved ØBH og erfaringene fra andre kommuners helhetlige tilnærming for å etablere grunnlag for effektiv drift, også på tvers av tjenesteområder, utredes en større helhet enn opprinnelig tenkt.

Den grunnleggende strategien er å skape grunnlag for samhandling på tvers av fag og økt driftseffektivitet. Formannskapet ble introdusert for dette tenkesettet i møte 20. oktober.

Ved å omsette andre kommuners samlede løsning til lokale forhold i Verdal – og opprettholde den strategiske retningen kommunestyret vedtok med økonomiplanvedtaket i desember 2015 (PS 112/15) - kan dette fylles med:

- 40 rom i bofellesskap dedikert demente
- Aktivitets- og kultursenter
- 20 omsorgsboliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- 90 institusjonsplasser
- Dagsenter
- Lege- og fysioterapisenter

- Produksjonskjøkken
- 4-avdelings barnehage

Listen representerer en relativt sett fullskala løsning, med både kommunal og ikke-kommunal aktivitet. Realisering av dette vil måtte gå i flere etapper over flere år, og også i så fall involvere flere partnerskap utenfor kommunen.

Potensialet for konseptet er ikke fullt utredet, men er betydelig målt opp mot kommunens nåværende struktur for tjenesteleveranser – også innenfor helse- og omsorgstjenestene isolert sett.

Trinn 1 iverksettes med etablering av:

- 40 rom i bofellesskap dedikert demente
- Aktivitets- og kultursenter
- 20 omsorgsboliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- 90 institusjonsplasser
- Dagsenter
- Produksjonskjøkken

Samtidig bør det søkes å skape prosesser hvor lege- og fysioterapitjenester blir involvert for mulig samlokalisering.

Prosesen må også ta opp i seg behov for videre utvikling av konseptet, altså en fleksibilitet. Dette er nødvendig for å kunne gjøre nye utviklingstrekk fram i tid. Barnehageutbygging kan være et slikt trekk, jf listen over kan-funksjoner. Dette ligger imidlertid lengre fram i tid, men representerer et mulighetsrom Ladesletta helse- og velferdssenter har god erfaring med. Dette mulighetsrommet kan ikke realiseres før det er befolkningsmessig grunnlag og/eller bygningsmessig behov for slik kapasitet.

Mulige stedsvalg:

Det er, basert på erfaringsinnhenting, behov for ei tomt tilsvarende 30 - 50 dekar. Det er sett på følgende tomtealternativer i etterkant av Formannskapetets diskusjon 20. oktober:

1. Ørmelen bo- og behandlingssenter.
2. Ørmelen/Kausmo søndre.
3. Lensevegen.
4. Verdal videregående skole, grusbanen.
5. Reinsholm, Eng vestre.

Av disse tomtealternativene er det kun to som har et areal som tilfredsstillende behovet. Det er Ørmelen/Kausmo søndre og grusbanen ved Verdal videregående skole. Ørmelen/Kausmo søndre eies av kommunen og er på ca 40 dekar. Ubebygde parsell nordøst for kommunens

tomt, er på ca 25 dekar og eies av Værdalsbruket og festes av kommunen. Svake sider med dette alternativet er at arealet som ligger øst for E6, er foreslått regulert til grønnstruktur og hensynssone i revidert kommunedelplan for Verdal By(BOP10). Areal vest for E6 er båndlagt (Kausmofjæra fuglefredningsområde). Uten tillatelse til avkjørsel direkte inn på E6 må trafikk ledes forbi boligfeltet på Ørmelen via Tangenvegen og/eller Gamle Ferjeveg.

Grusbanen ved Verdal videregående skole er foreslått regulert til tjenesteyting i revidert kommunedelplan for Verdal By (BOP 3). Ubebygde parseller er på 19 dekar, eid av kommunen. Teknisk infrastruktur som vegadkomst, vannforsyning og avløpsforhold anses som rimelig god. Trafikkavvikling vil bli ei utfordring, men mulighetene for å få laget gode løsninger bør være tilstede da Fylkesveg 757 går like inntil området. Antatte svake sider ved denne lokasjonen er at parsellen er vist som faresoneområde i revidert kommunedelplan for Verdal By. Det kan medføre begrensninger/krav til plassering av bygg i høyde og begrensninger med tanke på å bygge kjeller/underetasje. Det foreligger flere avtaler om bruk av arealer i området og det er omfatter flere parter. Om dette vanskeliggjør bruk av arealene er ennå usikkert. Kommunen har kunnskap om at det er gitt tippemidler til lyanlegget. Om det er gitt tippemidler utover dette, er uklart per dato. Samlet er tomtearealet grusbanen og Verdal bo og helsetun på 36 dekar. Tomta vurderes p.t. som det beste alternativet. Det blir fremmet egen sak om tomtevalg når sak om nytt bygg legges fram for kommunestyret.

Konseptet må utredes og spesifiseres raskt slik at retningen vedtatt i PS 112/15 kan ivaretas så godt som mulig. I økonomiplanen legges overslagsbevilgning på 430 mill. kroner som retningsgivende og beregningsteknisk grunnlag.

Organisering av planleggings- og byggeprosess

Planleggings- og byggeprosessen må ha prioritet i årene fram til bygget står ferdig. Et årsverk frigjøres for å ivareta helse og velferd sine arbeidsoppgaver både i planleggings- og byggeprosessen. I planleggingsprosessen vil mange ledere og ansatte bli utfordret på å delta for å sikre at bygget blir til brukernes beste.

Administrasjonen har initiert samarbeid med Verdal videregående skole/Nord-Trøndelag fylkeskommune for å se på hva et nytt bygg på grusbanetomta kan gi av synergier for idrettsfag og helse- og oppvekstfag. Uteområdet sin funksjonalitet bør være av en slik karakter at idrettsfag kan benytte det som en del av sin opplæring. Helse- og oppvekstfag vil ha tilgang på praksis og opplæring i det nye bygget som styrker utdanningen for Verdal videregående skole sin del. Helse og velferd vil på sin side få en arena som skal utvikle en

kultur og et miljø for opplæring av elever og studenter (sykepleier- og vernepleierutdanningen ved Nord Universitet og medisinstudiet ved NTNU). Dette vil bidra til økt rekruttering som vil være ei utfordring i årene fram mot 2040.

Aktivitetstilpasning

Det er behov for ytterligere å tilpasse tjenestenivået i helse og velferd. I 2015 brukte helse og velferd 30,8 % av Verdal kommune sitt budsjett, og kr 1.610,- mer pr. innbygger sammenlignet med kostragruppe 08 og Levanger kommune i netto driftsutgifter i pleie- og omsorgstjenesten.

Driften i 2017 og videre i økonomiplanperioden bygger på aktivitetsreduksjoner tilsvarende 11,3 millioner kroner fra 2016-nivå. Dette for å holde økonomiske rammer for kommunen totalt sett, og ivareta de løpende aktivitetstilpasninger og behovsutvikling.

Felles for alle virksomhetsområder må det i økonomiplanperioden være fokus på:

Arbeidsgiverstrategi: Arbeidstidsplanlegging for mer effektiv tjenesteutøvelse – f.eks årsturnus, kan- reglene i permisjonsreglene, innføring av IKT-verktøy. Rekrutteringsstrategi som sikrer rekruttering av riktig kompetanse til rett tid.

Samorganisering rustjenesten og psykisk helse: Det er behov for å se disse tjenesteområdene i sammenheng for å sikre brukerne helhet og sammenheng i det kommunale tjenestetilbudet. Samorganiseringsprosessen tar utgangspunkt i volum på tjenester som ytes, antall felles brukere, antall brukere med flere deltjenester, gevinst med samordning av ressurser med mere. Prosessen skal slutføres i løpet av første kvartal 2017.

Utviklingsenhet: Ansatte som arbeider med utviklingsprosesser samorganiseres i en utviklingsenhet slik at utviklingskraften i virksomhetsområdet blir mer robust.

Tiltak i institusjonstjenesten

Ørmelen bo og helsetun tilpasser sin aktivitet ved å:

- Avvikle 1 årsverk som følge av reduksjon av 24 institusjonsplasser.
- Vikarbudsjetten reduseres som følge av god planlegging av aktiviteten gjennom hele året ved bruk av årsturnus. Kunnskapsgrunnlaget for å gjøre dette er et mindreforbruk på vikarpostene de siste to årene.

Verdal bo og helsetun øker refusjon sykefravær og økt brukerbetaling. Kunnskapsgrunnlaget bygger på erfaringstall regnskap de siste to årene når det gjelder refusjon langtidsfravær, og at institusjonsplassene i 1.etasje beholdes som langtidsplasser i 2017.

Kjøkken tilpasser sin aktivitet ved å:

- Justere matbudsjettet på institusjonene som følge av reduksjon i 24 institusjonsplasser 2016.
- Reduserer 0,5 lærlingeårsverk.
- Øker satsene på matombringing.

Administrasjon i institusjonstjenesten reduserer fastlønn med 20% årsverk og inventar/utstyrspost.

Legevakten er organisert som en del av institusjonstjenesten, og de kommunale kostnadene øker i 2017 som følge av at legevakten flyttes ut fra Sykehuset Levanger og inn i Levanger kommune sitt helsehus.

Fastlegeordningen og sykehjemsleger: Etter samhandlingsreformen ble vedtatt, har fastlegene fått flere oppgaver. Retten som innbyggerne har til å bytte fastlege, er i dag ikke reell. Behovet for nye fastlegehjemler er tilstede i årene 2018 - 2019. Turnuslegene er viktig ressurs for kommunene, både med tanke på rekruttering, faglig utvikling og fornying. Ny turnuslegeordning har ført til økte administrative oppgaver for kommunene. Verdal kommune koordinerer fordelingen av turnuslegene fra Helse Nord-Trøndelag til alle kommunene tilknyttet Sykehuset Levanger.

På denne bakgrunn og ved realisering av utbygging av institusjonsplasser og omsorgsbygg i økonomiplanperioden er det behov for:

- 2018 - Oppretting av ny fastlegehjemmel. Oppstart 2018-2019. Sikre innbyggerne tilgang til /reell mulighet for å bytte fastlege.
- 2019 - 100 % stilling turnuslegestilling.
- 2019 -100 % stilling allmennlege/fastlønnet lege. Styrke legedekning ved institusjon.
- 2019 - Oppretting av ny fastlegehjemmel. Oppstart 2019/2020. Sikre innbyggerne tilgang til fastlege/ reell mulighet for å bytte fastlege.

Tiltak i Hjemmetjenesten

Hjemmetjenesten tilpasser sin aktivitet ved å ta ut effekt av endringer som er gjort i 2016:

- 3,5 årsverk avvikles som følge av implementering av multidoser og endret tildelingspraksis
- Redusere sykefravær med 1%. Realiseres som en del av kommunens arbeidsgiverstrategi.
- Vikarinnleie reduseres som følge av forbedret arbeidstidsplanlegging.

Tiltak i Bo- og dagtilbudstjenesten

Avlastningstjenesten

- 2 helgestillinger holdes vakant, kun innleie på det som er helt nødvendig.
- Reduksjon av ressurser til privat avlastning.
- Reduksjon av ressurser til omsorgslønn.

Bofellesskap og dagtilbud for mennesker med nedsatt funksjonsevne

- Reduserer med 4,5 årsverk som følge av endring i tjenestebehov, tjenestetildeling og forbedret logistikk.
- Reduksjon i støttekontaktbudsjett. Støttekontakttjenesten endres fra kun individuell oppfølging til et gruppeaktivitetstilbud.

Psykisk helse

0,6 årsverk avvikles som følge av endring i turnusplaner med målrettet ressursinnsats knyttet til enkeltvedtak på tjenester.

Dreining i tjenestetilbudet fra individuelle tilbud til gruppebaserte tilbud slik at tilgjengelige ressurser brukes mer målrettet og bidrar til at flere får bistand.

Rustjenesten

- Bortfall av tilskuddsmidler fører til reduksjon av 1,5 årsverk i rustjenesten.
- Økt inntekt knyttet til drift av urinlab.

Etter en dialog med Fylkesmannen vil det være mulighet for å få videreført tilskudd for fortsatt styrking av miljøteam og for helsetjenester i hjemmet i 2017. Dette betyr at tilskuddsmidlene fases ut over 2 år og at det må jobbes med omstilling av ressursinnsatsen innen dette feltet for å tilpasse seg ytterligere endring fra 2018.

Dag-, lærings- og mestringstilbud samorganiseres i 2017 når lokalitetene på Stekke kafe og dagtilbudet psykisk helse frigjøres. Lærings- og mestringstilbud er for brukere og pårørende, slik at flere kan leve selvstendige liv lenger. Målet er at dag-, lærings- og mestringstilbud skal bidra til å redusere behovet for helse og omsorgstjenester, samtidig som det skal bidra til å utsette behovet for mer omfattende helse- og omsorgstjenester. Et viktig bidrag for å realisere dette er å organisere Frisklivssentralen som en del av helse og velferd. Det tas sikte på at dette skjer fra 01.01.17.

Tiltak i NAV

På NAV-budsjettet finansieres tomgangsleie til boliger eid av Verdal boligselskap AS. Dette har over flere år bidratt til overskridelser på NAVs budsjett. Denne praksisen skal nå gjennomgås, og det er i økonomiplanperioden forventet nedgang i utgifter knyttet til dette.

Utover dette er det et faktum at:

- NAV har for mange som mottar passiv økonomisk sosialhjelp.
- Lengden på stønadsperiodene er for lange sammenlignet med andre kommuner.
- Antall brukere som sliter med gjeldsproblematikk er for høy.

Ca 70 % av utgiftene i NAV er knyttet til stønad- og tilskuddsmidler, de resterende 30% er knyttet til lønnsmidler. Reduksjon i utgiftene knyttes til stønads- og tilskuddsmidler er realiserbart ved å opprettholde årsverkene slik at det arbeides mer med avklaring og oppfølging av den enkelte bruker. Dette vil redusere utbetaling av passive ytelser.

Oppgaver som kan løses av andre enn kommunen

Det er en ønsket utvikling å inngå kontrakter med leverandører på oppgaver som ikke bør driftes av kommunen. Vask av ansattes arbeidstøy skal på anbud i løpet av 2017, og utredning av om denne oppgaven er egnet for de som blir pålagt aktivitetsplikt når de søker om økonomisk sosialhjelp i NAV skal vurderes. Veksttorget AS er kommunens sosialpolitiske virkemiddel for blant annet slike oppgaver, og det er inngått intensjonsavtale hvor vask av tøy for beboere i institusjon prøves ut i perioden 2015 - 2017. Så langt har dette vært en suksess.

4.4 Samfunnsutvikling

I Kommuneplanens samfunnsdel forutsetter kommunestyret at sektorene skal bidra til å avstemme politikk og tjenesteproduksjon gjennom et helhetlig og økonomisk bærekraftig planverk, og til helhetsløsninger og koordinerte arbeidsprosesser. I løpet av 2016 er det i lys av dette arbeidet med en rekke planprosesser. Planene tilfører økonomiplanprosessen kunnskap og ideer både fra fagområder og fra aktører utenfor kommunen.

Som følge av en presset kommuneøkonomi er det viktig å oppnå størst mulig effekt for innbyggere og lokalsamfunn av hver kommunale krone som brukes. Å se planer i sammenheng gir mulighet for effektoptimalisering gjennom koordinering av tiltak og ved å sikre samtidig gjennomføring av tiltak som gjensidig forsterker effekten av hverandre. Dette ligger til grunn for en helhetlig tilnærming til investeringsbehovene i Kommunedelplan Verdal by (ikke ferdigbehandlet), Temaplan gatebruk (vedtatt 2016), Temaplan trafiksikkerhet (vedtatt 2016), Temaplan for økt sykkelbruk (vedtatt 2015) og Hovedplan veg, og for forslag til helhetlig disponering av avsatte investeringsmidler til sentrumsutvikling, gang og sykkelveger, kommunale veger og til vann og kloakk i økonomiplanen. Perspektivene i disse planene er ulike, mens tiltakene er delvis overlappende eller lokalisert til samme geografiske områder.

I løpet av 2016 blir også forslag til Kommunedelplan næring ferdigstilt (felles med Levanger). I Kommuneplanens samfunnsdel legger kommunestyret til grunn at vi skal «*Mobilisere lokalsamfunnets ressurser gjennom åpenhet, medvirkning fra innbyggere og gjennom samspill og allianser med kunnskapsinstitusjoner, næringsliv, kulturliv, frivillighet og offentlige aktører.*» Sektorens innsats har over år vært i samsvar med denne strategien, slik det bla beskrives under Kultur.

Strategien er også lagt til grunn for revideringen av Temaplan trafiksikkerhet som ble gjennomført i 2016 som følge av en intensjonsavtale mellom Verdal kommune og Trygg Trafikk, og for at Verdal kommune skulle oppfylle kravene for å bli trafiksikker kommune.

Gjennom revideringsprosessen ble det utviklet en forståelse av temaplanens handlingsdel som en samfunnskontrakt hvor innsatsen for å nå trafiksikkerhetsmål er forsterket gjennom samhandling og koordinerte og samtidige innsatser fra kommunale instanser, lag og foreninger, frivillighet, næringsliv og andre offentlige aktører som i planprosessen har tatt ansvar for å bidra.

Planens tiltak eies og følges opp av kommunale aktører på tvers av sektorer og fagområder, og av aktører som Ungdomsforumet, Ungdomsrådet, Eldrerådet, Rådet for likestilling av funksjonshemmede, Idrettsrådet, Verdal videregående skole, lensmannen, Verdal næringsforum, utmarksnemnda, Nord-Trøndelag fylkeskommune og Statens vegvesen. Denne måten å jobbe på gir økt innsats, større mulighet for måloppnåelse, og fjerner begrensninger som kommuneøkonomien setter for innsats.

I 2016 er også temaplaner for bibliotek og kulturskole vedtatt, og det er derfor behov for å revidere handlingsdelen i Kommunedelplan kultur. Iht Plan- og bygningsloven skal Kommuneplanens handlingsdel revideres årlig. I Verdal kommune er økonomiplanen Kommuneplanens handlingsdel, og da handlingsdelen i Kommunedelplan kultur er utformet for å inngå som kunnskapsgrunnlag i økonomiplanen, vil det enkleste være å revidere kommunedelplanen som en del av neste økonomiplanprosess.

Kultur

På kulturområdet innebærer økonomiplan 2017-2020 en videre satsing på mobilisering av frivilligheten. Eksempler på denne satsingen er Hagergrynkompagniet og avtaler med andre seniororganisasjoner. I 2015 ble det opprettet en stilling på kulturkontoret med et tydeligere ansvar for fysisk aktivitet, både gjennom utvikling av infrastruktur og tiltak som øker aktiviteten blant innbyggerne. Erfaringen er at stillingen bidrar til styrket kommunikasjon med frivillige organisasjoner, andre samarbeidsaktører og tverrfaglig i kommunen. Dette er et viktig ledd i strategien for folkehelsearbeidet og samspillet med frivilligheten.

Verdal frivilligsentral ble etablert i 2009 og kommunen har siden oppstart bidratt med årlig driftstilskudd. Fra kommunen har dette vært et av virkemidlene med mål å styrke kommunens samhandling med frivilligheten og at det skulle bidra til å gi flest mulig anledning til å delta i frivillig aktivitet. I 2016 er det startet på et arbeid for å styrke strukturen i samarbeidet mellom kommunen og frivilligsentralen som bidrar til å klargjøre roller og forventninger. Dette synes positivt og bør videreutvikles. Fra 2017 blir det statlige tilskuddet til frivilligsentraler overført til kommunenes rammetilskudd, og det er tatt høyde for dette i budsjetteringen for 2017. Til sammen er det satt av 650.000 kroner til tiltaket i budsjettet for 2017.

Revidering av temaplan for frivillighet og opprettelse av et Frivillighetsforum er to av tiltakene i Kommunedelplan kultur som skal gjennomføres. Dette er oppgaver som er

sektorovergripende og som det med utgangspunkt i strategiene i Kommuneplanens samfunnsdel må arbeides med på overordnet nivå.

I samsvar med nasjonale føringer satses det på bibliotek og kulturskole, og i 2016 er det utarbeidet temaplaner for både bibliotek og kulturskole. Å bidra til å gi barn og unge gode lesevaner er en viktig oppgave for biblioteket. Det er ikke funnet rom i planperioden for å styrke disse områdene økonomisk.

Bokbussen som besøker skoler er et viktig virkemiddel. Bøkene blir på den måten tilgjengelig for alle barna, ikke bare til de som har foreldre som tar dem med på biblioteket. Bussen er 20 år gammel og det er behov for en oppgradering av karosseriet. Dette er lagt inn i investeringsbudsjettet.

I henhold til ny biblioteklov skal biblioteket i sterkere grad enn tidligere legge vekt på formidling av litteratur, det vil si flere arrangement og formidlingsprosjekt. Det skal også være en møteplass for alle mennesker uavhengig av bakgrunn og ståsted, og det skal bidra til sosialt fellesskap og integrering. Dagens lokaler er ikke tilfredsstillende til denne aktiviteten samtidig med at det skal drives tradisjonell bok- og informasjonsformidling. For å få terskelen ned for bruk av biblioteket er det også ønskelig med et mer synlig bibliotek i sentrum, det vil si et bibliotek lokalisert på gateplan sentralt i bybildet. Dette må ses i et langsiktig perspektiv og eventuelt realiseres i forbindelse med andre byggeprosjekt i sentrum.

Kulturskolen gir mestringmulighet for mange barn og unge som ikke nødvendigvis opplever mestring i skolehverdagen. I lys av kommunens utfordringer er det viktig å legge til rette for mestring hos alle barn og unge. I 2014 ble det satt i gang et treårig samarbeidsprosjekt med skolekorpene for å bedre opplæringen på blåseinstrumenter og å nå flere barn og unge. Dette er et ledd i å utvikle barn og unges ferdigheter og for å styrke samhandlingen med frivillig kulturliv og sikre at kommunen har organisasjoner med kontinuitet og robusthet, jf. Kommunedelplan kultur. Dette prosjektet er inne i siste år av prosjektperioden og må evalueres ved skoleslutt 2017. Prosjektet har blitt finansiert av fondsmidler og det er ikke funnet rom i budsjettet til å legge inn dette som ordinær drift.

I regi av Norsk kulturskoleråd er det i 2016 ferdigstilt en rammeplan for kulturskolene. Den tar høyde for å være et hjelpemiddel til å kvalitetssikre en utvikling av kulturskolene i takt med samfunnsutviklingen basert på lokale forutsetninger i hver enkelt kommune. Den må legges fram til politisk behandling for eventuelt å gjøres gjeldende.

Tilrettelegging av kulturell infrastruktur er et viktig virkemiddel for samfunnsutvikling. Satsing på nytt bygg for Nord-Trøndelag Teater og gode arealløsninger i Tindved kulturhage, som er gjennomført, skal legge til rette for sterkere synergieffekter mellom teaterutdanning,

utøvende teater, kulturbasert næringsutvikling og kommunens kulturtjeneste. Utbygging av teaterbygget ses også som et kommunalt samfunnsansvar som vil bidra til positiv utvikling av Verdal sentrum. Det er igangsatt et samarbeidsprosjekt mellom aktørene i «kulturkvartalet» for å styrke samhandlingen. Prosjektet finansieres med fylkeskommunale og kommunale næringsmidler.

I 2018 er det 300 år siden Karolinernes felttog i Trøndelag. Inntoget skjedde i Verdal, og det er naturlig at hendelsen blir markert. Det jobbes med å utvikle prosjekt for å markere hendelsen. Prosjektet har som mål å bruke de historiske begivenhetene til å engasjere, underholde, berike og ikke minst presentere Verdal som en spesiell historiekommune. Det vil legges som forutsetning at prosjektet skal være et nytt og omfattende kulturprosjekt som engasjerer både frivillige, amatører, fagfolk, skole, næringsliv og politisk miljø. Det skal gi et løft, være en stimulering til utvikling og nytenking i kulturlivet og det skal være et ledd i å skape entusiasme og erfaring fram mot tusenårsmarkeringen av slaget på Stiklestad. Det vil bli lagt fram en egen sak om gjennomføring og finansiering når prosjektet er nærmere avklart.

I 2018 er det 125 år siden Verdalsraset. Dette er den største naturkatastrofen i Norge i nyere tid, og er en hendelse som har satt preg på Verdalsamfunnet. Hendelsen kan temamessig også linkes mot nåtidens miljøutfordringer. Det vil bli fremmet egen sak om markering av dette.

Verdal idrettsråd har på vegne av idrettslagene sendt søknad om økning av tilskuddsposten til drift av idrettsanlegg fra kr 200.000 til kr 400.000. Dette tilskuddet har ikke vært økt siden slutten av 1990-tallet. Det foreslås å øke tilskuddet med kr 100.000 i 2017, økende til kr 200.000 fra i 2018.

Ungdommens hus blir bygningsmessig ferdigstilt og vil åpne dørene for ungdommene i løpet av 2016. Det er ansatt 1,5 årsverk som bemanning til å drifte tiltaket. Helårsvirkning av denne stillingsressursen samt driftsutgifter utenom FDV utgifter er lagt inn som økning i rammen for 2017. Totalt er budsjettet for Ungdommens Hus på ca. 1,4 mill. kroner i 2017 og dette er videreført på samme nivå i hele planperioden.

Integrering og mangfold

Integrering og mangfold er et nytt virksomhetsområde underlagt kommunalsjef samfunnsutvikling. Virksomhetsområdet ble operativt fra 01.07.2016.

Integrering og mangfold har sin administrasjon i Møllegata 12, tidligere voksenopplæring for innvandrere, som er flyttet til Langnes og Bakkanbygget. I Møllegata er det kontorfasiliteter for virksomhetsleder, integreringskoordinator, tre programrådgivere (tidligere i NAV) og to jobb coacher fra Veksttorget. I tillegg har lærere fra Møllegata VO sine arbeidsplasser i bygget.

Hovedhensikten med opprettelse av nytt virksomhetsområde er blant annet å skape et helhetlig og tverrfaglig samarbeid omkring innvandrere med andre kommunale etater, NAV, frivilligheten og næringslivet.

På sikt er det en klar målsetting å få flyktningene tidligst mulig ut i praksis, for å snakke norsk og lære mer om norsk arbeidsliv. En samlokalisering av tjenesten med voksenopplæring, programrådgivere og jobbcoacher i nærheten av hverandre, samt samarbeidet med NAV vil øke sannsynligheten for at en lykkes med å veilede introduksjonsdeltakeren riktig fra første stund. Derfor er en avhengig av at introduksjonsprogrammet

starter opp ganske umiddelbart etter bosetting. Tidlig innsats er nødvendig for å lykkes med integrering. Å kunne norsk er det viktigste enkelttiltaket for å lette god integrering. I tillegg til å lære seg norsk og samfunnsfag, er språk- og arbeidspraksis av stor betydning for integreringsarbeidet.

For å oppnå høyere sysselsetting bør kommunen tilby praksisplasser for flyktninger. Det er i tråd med verbalforslag nr. 4 i kommunestyret 14.12.15: *«Det er viktig for integreringen av flyktninger at det er tilstrekkelig med praksisplasser i kommunen. Verdal kommune som arbeidsgiver må ta et ekstra ansvar for å tilrettelegge slike praksisplasser innenfor sin virksomhet.»*

Effekten av det er at deltagere kommer seg raskere ut i ordinært arbeid eller utdanning, og blir mindre avhengig av økonomisk sosialhjelp.

Det påpekes i representantforslaget som ble vedtatt i Stortinget 12.01.16, Et felles løft for god integrering at:

«Skal vi lykkes krever det innsats fra alle parter; myndigheter, lokalsamfunn, frivilligheten, arbeidslivet og hver enkelt av de som skal i gang med livene sine i Norge.»

Slik sett kan man si at god integrering går gjennom utdanning, arbeid og et godt aktivitetstilbud.

I 2016 bosetter Verdal kommune i underkant av 50 flyktninger, det er i tråd med vedtaket på inntil 56 flyktninger. Det vi ikke har lyktes med er å bosette enslige mindreårige. Det har sammenheng med at vi ikke har klart å etablere et helhetlig tilbud for denne gruppen mennesker. Utfordringene ligger i kapasitet på øvrige kommunale tjenester samt egnet bolig.

Vi har fra høsten 2016, som et ledd i endring av opplæringsloven, etablert et prosjektsamarbeid med Verdal Videregående skole. De vil i praksis si at deltagere kan få grunnskoleopplæring i videregående skole. Grunnskoleopplæring betyr at de får opplæring i de fagene de trenger for å få vitnemål på grunnskolenivå, som kvalifiserer innvandrere til videre utdanning. Prosjektet vil gå over to år, og vil belaste budsjettet mer enn om de hadde vært deltagere på Møllegata Voksenopplæring.

Verdal kommune har vedtatt å bosette 222 flyktninger over en femårsperiode fra 2015-2019. Situasjonen høsten 2016 fortøner seg helt annerledes enn verdensbildet i 2015, da tilstrømmingen av asylsøkere var betydelig større enn det vi ser i 2016. Innen utgangen av august 2016 var det 2248 mennesker som søkte om asyl i Norge, i hele 2015 var det til sammen 31 150. Pr 09.09.16 ser man på landsbasis en nedgang på 73%. Regjeringen følger med utviklingen i migrasjonsbildet nøye, og utelukker ikke at situasjonen kan endre seg.

IMDi har anmodet Verdal kommune om å bosette 40 personer i 2017. Det vil bli lagt fram egen politisk sak om dette før jul i år.

Teknisk drift

Verdal kommune har i dag i overkant av 80.000 m² bygg samt ca. 100.000 m² uteareal i tilknytning til byggene. Rammene til vedlikehold av bygg, uteareal, parker og vegger har over mange år vært under de normtallene som er anbefalt. Over tid fører dette til en verdiforringelse av kommunal eiendom.

Rammen til vedlikehold av den kommunale bygningsmassen er i kroneverdi foreslått lik fra 2016 til 2017, og ligger på ca. 60 kroner/m². Normtallet for 30 års levetid på bygg er stipulert til 100 kroner/m². Vedlikeholdsmidlene går i hovedsak til reparasjon av bygningskader ved innbrudd og hærverk, faste vedlikeholdsavtaler på tekniske anlegg samt absolutt nødvendige reparasjoner på bygningsmassen.

For de 100.000 m² uteareal i tilknytning til kommunens bygningsmasse, er det ikke budsjettert vedlikehold. Det er kun parkanlegg i sentrum som vil bli vedlikeholdt. Framover vil en ta sikte på å undersøke mulighetene for alternativ innsats på området.

Drifts- og vedlikeholdskostnad pr. meter veg i Verdal kommune ligger i 2017-budsjettet på ca. 55 kroner/m mens anbefalt nivå for å hindre forfall på vegene ligger på 100 kroner/m. Postene er regulert for prisstigning fra 2016 til 2017.

Større utbedringsarbeid på kommunevegnettet må finansieres over investeringsbudsjettet. For gatelys er det forutsatt at gatelysene er slått på i 2017. Energikostnadene er holdt uendret fra 2016 til 2017. Det er inngått ny avtale for kjøp av kraft som medfører en billigere kraftpris i 2017. Den andre veien trekker det at nettleien er økt samt at det er tatt i bruk flere nye bygg som Veslefrikk bofellesskap og Ungdommens Hus.

Mulighetsstudien for nytt boligområde i Leklemsåsen ble presentert for komiteen for plan og samfunn i møte i april i år. Studien viste at en utbygging av hele feltet vil gi til dels svært høye tomtekostnader. På bakgrunn av tilbakemeldinger i dette møtet er det i høst, i samarbeid med konsulent, sett på muligheten for 30-40 boligtomter i den nedre delen av området. Når dette arbeidet er fullført vil dette bli framlagt til politisk behandling på vanlig måte. Det forventes at dette kan skje i februar møtet i komiteen.

For svømmehallen er det i 2017 forutsatt åpningstid alle hverdager fra kl. 14-22 samt lørdag og søndag kl. 11-15. Svømmehallen vil kun vært stengt for avvikling av ferier i juli. For de tjenester som finansieres over de kommunale avgifter (vann, kloakk) opprettholdes aktiviteten på dagens nivå. Dette er et akseptabelt driftsnivå for disse tjenestene. Kubikkmeterpris for vann foreslås holdt uendret fra 2016 til 2017. Fastleddet på årsavgiften holdes også uendret. Kubikkmeterprisen for avløp foreslås også holdt uendret fra 2016 til 2017. Fastleddet på årsavgiften foreslås også holdt uendret.

Næring

Verdal er et tradisjonelt jordbrukssamfunn og har ca. 83 km² jordbruksareal. I dag er Verdal industripark den tredje største industriparken i landet, med 165 bedrifter fordelt på en rekke næringer, og mer enn 2800 ansatte som til sammen omsetter for 7,2 mrd. kroner (2015-tall).

Av de 2800 ansatte er om lag 650 ansatt i Kværner-selskaper, som dermed fortsatt er den viktigste drivkraften for det som skjer i industrien i Verdal. Takket være store leveranser til Johan Sverdrup-feltet, er sysselsettingssituasjonen på operatørsiden nokså stabil og forutsigbar fram til sommeren 2018, men det er risiko for at det kan komme utfordringer på design- og engineeringssiden før den tid om ikke konsernet snart får nytt påfyll i ordreboka.

På den annen side viser kompetansekartleggingen fra høsten 2015 («Medstrømsprosjektet») at vi har lykket godt med gjøre Ørin til et hjørnesteinsmiljø. Bredden i aktørbildet gjør Verdal mindre utsatt enn før for konjunktursvingninger i én bransje. Ifølge Medstrømsprosjektet venter industriaktørene på Ørin å ansette over 500 nye personer fram mot 2018.

I en kommune der tre av fire innbyggere er ansatt i det private næringsliv, er det viktig at kommunen retter ekstra oppmerksomhet mot rollen som tilrettelegger for næringsutvikling. Tilrettelegging av nytt næringsareal er naturligvis viktig i så måte. Arbeidet med arealutvidelse på Ørin har ikke hatt den ønskede utvikling. En av kommunens mulige partnere i dette arbeidet, Trondheim Havn har vært opptatt med planlegging av ny dypvannskai og hatt sitt fokus på dette prosjektet inneværende år. Arbeidet med klargjøring av nytt areal på Ørin nord må gis prioritet i planperioden.

Kanskje vel så viktig er den tilretteleggingsoppgaven kommunen har på utdanningsiden, å bidra til at næringslivet får rett og nok kompetanse i både det korte og lange perspektivet.

Det er igangsatt en rekke aktiviteter for kompetansebygging og rekruttering i Verdal industripark og regionen for øvrig de siste årene. «Kompetansekraft Verdal» og «Læring av næring» er to eksempler på nysatsinger som viser lovende resultater, og som kommunen søker å være en medspiller for å få videreført. Et annet eksempel, Midt-Norsk Realfag- og Teknologisenter (MNRT), går nå inn i sitt 15. driftsår og det markeres med en ytterligere styrking av tilbudet gjennom bygging av et Newton Engiarom til 2,7 millioner kroner.

I en stadig mer global økonomi trengs det ny kunnskap og oppmerksomhet rundt videre verdiskaping og produktivitet, også lokalt. Dette gjelder både i det offentlige og det private næringsliv, og utgjør en ekstra motivasjon for at det rettes særskilt oppmerksomhet mot tiltak som kan styrke kommunens tiltrekningskraft på spesielt etterspurte kompetansegrupper.

Kommunen opplever noen utfordringer knyttet til handelslekkasje fra sentrum, men samtidig er det viktig at situasjonen ikke svartmales. Målt i handelsomsetning per innbygger, ligger Verdal nesten på landsgjennomsnittet, men det skal sies at nabokommunene i sør og nord ligger noe over. Kommunen er i sluttfasen med arbeid med ny kommunedelplan for sentrum. Tilrettelegging som vil bidra til økt handelsetablering i kommunen må vektes i planen.

Kommunen har hatt gode erfaringer med å legge førstelinjetjenesten, etablerermottak og etablereropplæring ut på anbud. De siste årene har disse tjenestene vært levert av utviklingselskapet Proneo. Nåværende avtale ble inngått vinteren 2013 og løper til ut 2016. Ny anbudsrunde for avtaleperioden 2017-2019 vil bli utlyst i løpet av fjerde kvartal 2016.

Felles kommunedelplan næring for Levanger og Verdal er også i slutfasen og vil bli sendt ut på seks ukers høring fjerde kvartal 2016. Planen tar utgangspunkt i kommunens oppgaver som omhandler tilrettelegging for næringssektoren og for næringsutvikling gjennom

- tilrettelegging for gründere gjennom førstelinjetjeneste og inkubatortjenester,
- tilgang til rådgivningstjenester for eksisterende næringsliv,
- å bidra til utvikling av entreprenørielle ferdigheter,
- støtte til næringsutviklingsprosjekter gjennom regionalt næringsfond,
- og tilrettelegging av næringsarealer og infrastruktur gjennom beslutninger i arealplaner og i reguleringsplaner.

Klima og miljø

Kommunenes bevissthet på behovet for klimatilpasninger har generelt vært økende de siste årene, ikke minst i et beredskapsperspektiv. Forskning indikerer en årsakssammenheng mellom menneskelig og et villere og våtere klima. "Tenke globalt, handle lokalt" er en rettesnor for kommunens forslag til enøk- og klimatiltak.

I forbindelse med behandling av planstrategien for kommunene Levanger og Verdal gjorde kommunestyret i Verdal vedtak om at det skal utarbeides en temaplan for klima og energi i 2016. Levanger kommune har et tilsvarende vedtak om at det skal utarbeides en strategi for klima og energi i 2016. Dette arbeidet er under oppstart og det vil bli arrangert en work shop med samkommunestyret i møtet 17. november.

Den norske kirke

I økonomiplanen er det årlig lagt inn 6.676.000 kroner som driftstilskudd til fellesrådet. Dette er i samsvar med fellesrådets forslag til budsjett for 2017. Også fellesrådets investeringsforslag for perioden 2017-2020 er fulgt opp. Dette betyr en total investering for perioden på 12 mill. kroner, hvorav 7 mill. kroner av bevilgningen er knyttet til utvidelse av kirkegården i Vinne. Det vises for øvrig til fellesrådets budsjettforslag.

5 Økonomiske rammebetingelser

5.1 Statsbudsjettet for 2017

Regjeringen legger i sitt forslag til statsbudsjett opp til en realvekst i frie inntekter på 2,1 %, regnet fra anslått inntektsnivå for 2016 i revidert nasjonalbudsjett. Gjennom statsbudsjettet for 2017 er det gitt ny informasjon om skatteinngangen for 2016. Nye anslag viser at skatteinntektene i 2016 for kommunesektoren blir 3,8 mrd. kroner høyere enn lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett 2016. Bakgrunnen er ekstraordinært stort uttak av utbytter til personlig skattytere for inntektsåret 2015, som trolig skyldes tilpasninger i forkant av skattereformen fra 2016. Beregninger hensyntatt merskatteinngangen i 2016 gir Verdal en nominell veksten i frie inntekter fra 2016-2017 på 1,8 % (gjennomsnittet for Nord-Trøndelag er 1,8 %, og for landet 2,7 %).

Kommunesektoren kompenseres for anslått pris- og lønnsvekst (deflator) på 2,5 % innenfor de foreslåtte inntektsrammene for 2017. Lønnskostnader utgjør 2/3 av deflatoren (lønnsvekst 2,7 % / prisvekst 2,2 %).

Statsbudsjettet medfører en nominell økning av Verdal kommunes frie inntekter på om lag 13,7 mill. kroner i forhold til anslag frie inntekter i 2016. Dette innebærer en vekst som er svakere enn den gjennomsnittlige veksten for landets kommuner. Økningen i frie inntekter skal dekke lønns- og prisvekst fra 2016 til 2017, demografiske endringer, økte pensjonskostnader og nye oppgaver.

Utgiftsutjevningen er en del av rammetilskuddet til kommunen og skal utligne kostnadsforskjeller i tjenesteytingen som kommunen selv ikke kan påvirke. I 2016 var Verdal kommune 1,36 % dyrere å drive sammenlignet med gjennomsnittskommunen, i 2017 er tallet 1,05 %. Kompensasjonen dette utløser var i 2016: 9,7 mill. kroner mens kompensasjonen i 2017 beløper seg til 7,7 mill. kroner; en reduksjon på 2,0 mill. kroner. Utgiftsutjevningen består av flere nøkler/kriterier, og det er verdt å merke seg at kriteriet som omhandler kommunens innbyggere i alderen 6 – 15 år (grunnskolealder) vektet ned i verdi samtidig som Verdal stadig får et lavere antall innbyggere i denne aldersgruppen i forhold landet forøvrig. I 2016 fikk kommunen et tillegg på 11,1 millioner kroner på denne gruppen, i 2017 er dette redusert til 6,4 millioner kroner.

I tillegg kommer andre endringer i kommunens rammetilskudd for 2017 som drar i negativ retning:

- økt finansieringstrekk INGAR (inntektsgarantiordningen) med 2,7 mill. kroner
- nedgang i ordinært skjønn (tildeles av fylkesmannen) med 0,4 mill. kroner
- bortfall tapskjønn med 2,3 mill. kroner

Kommunen kommer imidlertid i 2017 inn igjen i ordningen som gir Sør-Norge-tilskudd. Dette gir en økning i rammetilskuddet på 3,5 mill. kroner.

5.2 Statsbudsjettets betydning for Verdal kommune

Følgende oppgaveendringer skal dekkes innenfor kommunens frie inntekter:

Øremerkete tilskudd som er innlemmet i kommunens rammetilskudd:

Ansvar for tilskuddet til frivilligsentraler er bestemt overført til kommunene. For Verdal kommune betyr dette at kr 365 000 er innlemmet i kommunens rammetilskudd i 2017. Dette er hensyntatt i budsjettforslaget for virksomhetsområdet Kultur i 2017.

Øvrige satsinger innenfor kommunens frie inntekter:

Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering.

Planen skal bidra til bedre rehabiliteringstilbud i kommunene og over tid overta flere rehabiliteringsoppgaver fra spesialisthelsetjenesten. 100 mill. kroner inngår i veksten i kommunenes frie inntekter i 2017.

Opptrappingsplan for rusfeltet.

Plan for økt satsing på rusfeltet. 300 mill. kroner inngår i veksten i kommunenes frie inntekter 2017.

Helsestasjon- og skolehelsetjeneste.

50 mill. kroner inngår i veksten i kommunenes frie inntekter i 2017.

Øyeblikkelig hjelp – psykiske helse- og rustjenester.

Innebærer at psykiske helse- og rustjenester må prioriteres minst like høyt som somatiske helsetjenester. 86,5 mill. kroner inngår i veksten i kommunenes frie inntekter 2017.

Aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere under 30 år.

Det innføres aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år fra 01.01.17. 60 mill. kroner inngår i veksten i kommunenes frie inntekter 2017.

Tidlig innsats i skolen.

Arbeidet med tidlig innsats i skolen styrkes for å få fange opp utfordringer hos elever og følge dem opp raskt. 150 mill. kroner inngår i veksten i kommunenes frie inntekter 2017.

Ovennevnte er tiltak som ikke gis en særskilt øremerket kompensasjon gjennom kommunens frie inntekter men er gitt en begrunnelse fra regjeringens side under kommentarene til veksten i kommunenes frie inntekter fra 2016-2017.

Virksomhetsområdenes budsjetter er for 2017-2020 ikke styrket på utgiftssiden i forhold til dagens nivå som følge av ovennevnte endringer.

5.3 Økonomiske rammer

Økonomisk status

Fylkesmannen anbefaler at netto driftsresultat over tid bør ligge på 2 prosent av driftsinntektene. Netto driftsresultat for 2015 ble 1,4 prosent og for 2014 -0,8 prosent, slikt sett oppfyller kommunen ikke de sentrale anbefalinger.

Prognosene for driftsåret 2016 indikerer at Verdal kommune også i 2016 går mot et positivt regnskapsresultat. Dette skyldes i stor grad høyere skatteinngang enn forventet på nasjonal basis. Kommunens underliggende drift har vært, og er fortsatt, meget utfordrende. Dette gjenspeiler seg i økonomirapporteringen fra virksomhetsområdene gjennom året.

Driftsbudsjettet

Det er et mål for en kommune å bygge opp reserver som kan benyttes til å dempe eventuelle økonomiske nedturer som følge av f.eks. utfordringer og usikkerhet knyttet til økte demografikostnader, økt gjeldsvekst, økte pensjonskostnader, usikkert finansmarked eller finansiering av statlige reformer. I dette perspektivet er det en utfordring å legge til rette for en forvaltning av kommunens midler som tilfredsstiller brukernes behov for tjenester og samtidig bidrar til å opprettholde et økonomisk handlingsrom.

Verdal kommune har i en periode levert positivt netto driftsresultat, med unntak av regnskapsårene 2013 og 2014. Dette er i det alt vesentligste skapt gjennom eksterne forhold som større skattevekst enn forutsatt, inntektsføring av premieavvik, momskompensasjon fra investeringer og synkende rentenivå. Også for 2016 vil netto driftsresultat med stor sannsynlighet være positivt. Det er nødvendig å sette seg mål for et netto driftsresultat som øker kommunens disposisjonsfond i kommende økonomiplanperiode. I budsjettforslaget er det ikke funnet rom for å øke kommunens avsetning til fond opp mot anbefalt nivå i løpet av planperioden.

Driftsinntekter

Det er i en liten grad innarbeidet økninger i brukerbetaling og gebyrer utover det som følger av generell lønns- og prisvekst. Ellers bestemmes nivået på de kommunale gebyrer gjennom selvkostkalkyler, lover og forskrifter.

Kommunestyret skal årlig fastsette satser og bestemmelser for eiendomsskatt. Det er ingen regimeendringer eller satsendringer i økonomiplanen. Inntektsutviklingen i perioden er en følge av volumendringer med nybyggingen som har vært de siste årene.

Fritak for eiendomsskatt for andel av Ecopro AS sin eiendom videreføres i 2017, jf. beskrivelser i forrige økonomiplan. Fritak gjøres for den ikke-kommersielle andel av driften, som også for 2017 anslås til 85% av behandlet tonnasje ved anlegget. Ecopros virksomhet medfører likevel samlet et markant forbruk av kommunal infrastruktur – vei og avløp – inn til

anlegget. I 2014 ble det for eksempel asfaltert deler av veg for 0,4 mill kroner som følge av vegslitasje som forholdsvis eksplisitt kan henføres til virksomhetens aktivitet. Det var en intensjon om å få etablert en avtale om vedlikehold av infrastruktur i 2016. Dette har man dessverre ikke hatt kapasitet til, men arbeidet med å få utarbeidet en slik avtale må prioriteres i 2017.

Brukerbetalingen knyttet til sykehjemsopphold, oppholdsbetaling i barnehager m.m. reguleres i henhold til de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og statsbudsjett.

Selvkostområdene følger de føringer som er gitt i «Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale tjenester». Selvkostområdene omfatter vann, avløp, renovasjon, feiing og byggsak/kart/oppmåling. Gebyrene innenfor disse områdene foreslås i 2016 uendret som følge fortsatt lave kapitalkostnader. Gebyr for slambehandling foreslås redusert med 12%. Eventuelle overskudd eller underskudd i selvkostregnskapet føres mot selvkostfond.

Driftsutgifter

Pris- og lønnsvekst

Kommunen kompenseres i 2017 for anslått lønns- og prisvekst (deflatoren) på 2,5 % innenfor de foreslåtte inntektsrammer gitt i statsbudsjettet for 2017. Lønnsveksten fra 2016 - 2017 er i statsbudsjettet anslått til 2,7 %. Budsjettet er tuftet på dette.

Varer og tjenester

Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon er lønns- og prisjustert i henhold til kommunal deflator. Øvrige driftsutgiftsposter er i varierende grad prisjustert.

Verdal kommune har gjennom samarbeid med andre kommuner i regionen inngått flere nye innkjøpsavtaler av forbruksmateriell som i økonomiplanperioden vil gi betydelige reduksjoner i innkjøpskostnadene ved flere av kommunens virksomheter. Dette er resultatet av en bevisst strategi på hvilke produkter som til enhver tid skal anvendes av kommunale virksomhetsområder. Det vil i økonomiplanperioden jobbes aktivt med å videre utvikle innkjøpssamarbeidet i regionen – da i første rekke mot kommunene i Værnesregionen og Inn-Trøndelagssamarbeidet.

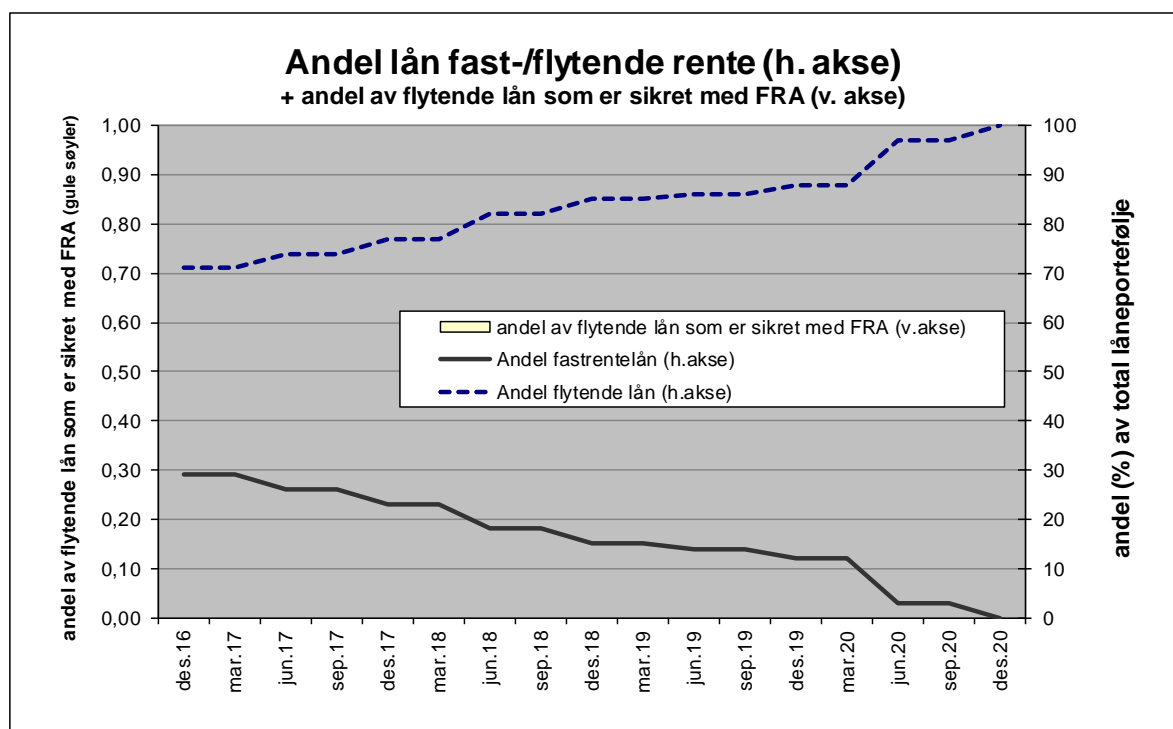
Finansposter

Signaler fra markedene indikerer et fortsatt langsiktig lavt rentenivå i Norge. Det er budsjettert med følgende gjennomsnittlig renter (inkl. margin) for kommunens lån for perioden 2017-2020:

- 2016: 2,65 % (faktisk)
- 2017: 2,64 %
- 2018: 2,40 %
- 2019: 2,36 %
- 2020: 2,24 %

Andelen lån med fast / flytende rente er (forutsatt at nye lån etableres med flytende rente):

- Mars 2017: 29 / 71
- Mars 2018: 23 / 77
- Mars 2019: 15 / 85
- Mars 2020: 12 / 88

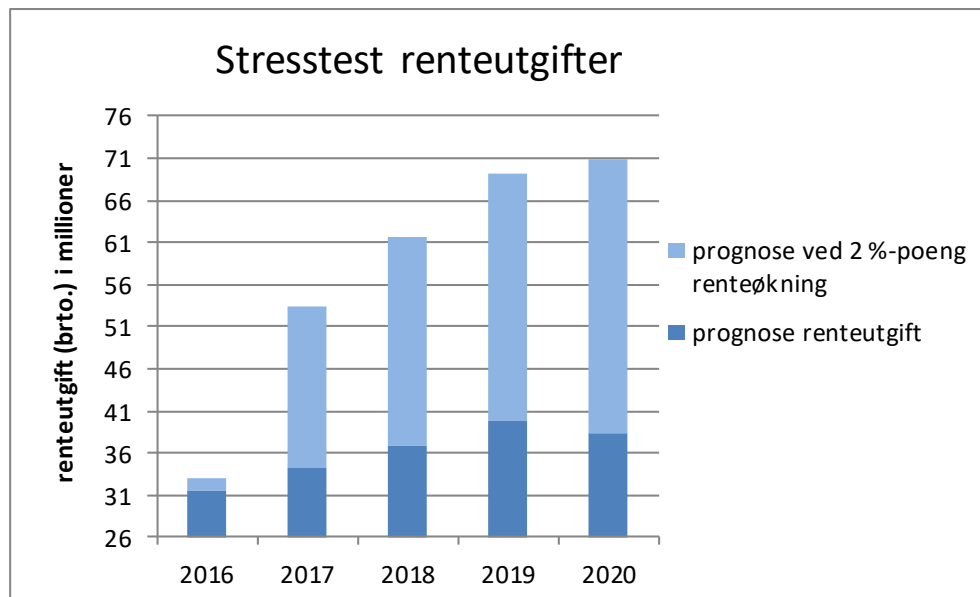

Denne utviklingen tilsier at man løpet av 2018 ikke lenger vil være innenfor gjeldende Finansreglement for Verdal kommune. Reglementet tilsier at kommunen ikke kan ha en lavere andel fastrentelån enn 20%.

Utvikling i lånegjeld i perioden (eks. pensjonsforpliktelser og formidlingslån):

I 1000 kr	Budsjett	Forslag	Økonomiplan		
	2016	2017	2018	2019	2020
Lånegjeld 01.01	1 128 641	1 226 161	1 339 361	1 635 261	1 710 661
Låneopptak	131 520	151 200	339 900	121 400	10 800
Avdrag	34 000	38 000	44 000	46 000	45 000
Lånegjeld 31.12	1 226 161	1 339 361	1 635 261	1 710 661	1 676 461

Budsjetterte avdragsutgifter i perioden er anslått å være tilstrekkelig for å oppfylle Kommunelovens krav om minimumsavdrag. Gjeldsbelastningen gjør at kommunen er følsom overfor renteendringer. En stresstest viser følgende risikobilde om rentene skulle stige med 2%-poeng:

Imidlertid vil en slik renteøkning med stor sannsynlighet medføre lavere pensjonskostnader og større renteinntekter for kommunen som vil bidra til at nettoeffekten er mindre enn diagrammet viser. I tillegg er en del av kommunens rentekostnader knyttet opp til VAR-området, slik at en del av renteøkningen vil kunne belastes selvkostområdene.

Disposisjonsfond

Utvikling i frie fondsmidler (disposisjonsfond) i perioden:

I 1000 kr	Budsjett	Forslag	Økonomiplan		
	2016	2017	2018	2019	2020
Disp. fond 01.01	4 501	15 773	13 515	11 208	10 272
Avsetning til fond	12 009	0	0	0	3 872
Bruk av fond	-737	-2 258	-2 307	-936	0
Disp. fond 31.12	15 773	13 515	11 208	10 272	14 144

Det legges opp til en viss reduksjon av disposisjonsfondet gjennom perioden. Dette er begrunnet i behov for å sikre forsvarlig drift i en periode med omstruktureringer av kommunens drift. I siste del av perioden bygges fondet gradvis opp igjen. Fondsavsetningene er imidlertid svært lave, og kommunen er sårbar med tanke på svingninger i økonomien.

6 Langsiktige føringer for utviklingen

Langsiktige føringer for utviklingen i Planstrategi 2015-2018 og i Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2030 fremgår under.

6.1 Målbilde 2030

Levanger og Verdal har gjennom samarbeid med hverandre og med andre, størrelse og slagkraft til å møte ulike utfordringer fra globale, nasjonale og lokale omgivelser. Næringslivet er robust og omstillingsdyktig, og landbruket har en sterk posisjon i "landets største landbrukskommune". Kommuneorganisasjonene og næringslivet kjennetegnes av innovasjonskultur. Kreativitet og evne til nyskaping verdsettes høyt. Et bredt kulturliv, gode lokalsamfunn og velutvikla sentrum bidrar til økt bosetting og at kommunene oppfattes som urbane og attraktive for unge og kompetente folk. Noen av disse har utviklet kompetansemiljøer innenfor velferdsteknologi. Kommunene har stor tilflytting, innbyggere med ulik bakgrunn, og et arbeidsmarked som har bruk for alle. Lokal ungdom har høy bevissthet om nåværende og framtidig behov for arbeidskraft og kompetanse. Barn og unge sine oppvekstvilkår stimulerer til utdanning og deltakelse i samfunns- og arbeidsliv. Samarbeidet

med de videregående skolene har styrket rekrutteringen til videregående opplæring både for unge og voksne, samt bidratt til at flere gjennomfører videregående opplæring.

Attraktivitet og kommunenes komplementære næringsstruktur er viktig som grunnlag for at kommunene har folketallsvekst på nivå med landsgjennomsnittet, og at innbyggertallet i 2030 er på 40 000 fordelt på 23 000 i Levanger og 17 000 i Verdal.

Samsvar mellom arealdisponering og samfunnsutvikling og prioritering av grønne verdier, har gitt kommunene en moderne infrastruktur og et vedlikeholdt kulturlandskap. Det tilbys attraktive boligområder og varierte botilbud, blant annet i form av felles boligfelt mellom Levanger og Verdal. Og det er høy kvalitet og effektivitet på de digitale kommunikasjonssystemene. Utviklingen av veger, jernbane, havneforhold, sjøveis transport og av Værnes lufthavn har ført til god kommunikasjon og gode transportløsninger. Som følge av gode pendlermuligheter er arbeidsregionen utvidet til Trondheim-Steinkjer.

Innbyggerne, inkludert en stor andel pensjonister, deltar på sosiale kulturarenaer, og er aktive, tilfredse og slutter opp om lokaldemokratiet. De utviser selvstendighet og ansvar for egen og andres livskvalitet, helse og utvikling. Engasjementet i forhold til utviklingen av lokalsamfunnet er stort, ikke minst i de livskraftige grendene.

Kvalitet i tjenestetilbudet er sikret gjennom forventningsavklaring mellom innbyggere og tjenesteytere og tjenester som gis i partnerskap med andre aktører - både frivillig sektor, private aktører og andre forvaltningsnivå. Deltakelse fra enkelte individ er viktig på ulike samfunnsnivå. Det er utviklet bygg som gir fleksible og rasjonelle løsninger. Kommunenes prioritering av beredskap og forebygging, bruk av teknologi og fleksible løsninger skaper trygghet hos befolkningen, og har ført til at eldre ønsker å bo i egen bolig fordi de opplever en trygg og god hverdag.

6.2 Samfunns mål og strategier

SAMFUNNSMÅL

- Våre kommuner er gode samfunn å leve i hele livet, og alle føler seg som en verdsatt del av fellesskapet
- Alle barn får en best mulig start på livet
- Alle innbyggere opplever trygghet, mestrer hverdagen, og har flere aktive leveår med god helse og trivsel
- Våre kommuner er en utviklingskraft i en bærekraftig og robust del av Midt-Norge

STRATEGIER

A) Sikre et bærekraftig samfunn

- Prioritere forebygging og tidlig innsats
- Prioritere tiltak som favner store deler befolkningen
- Sikre at kommunal innsats prioriteres etter innbyggernes behov
- Legge til rette for et innovativt og lønnsomt arbeids- og næringsliv og økt matproduksjon
- Ta tydeligere ansvar for miljø- og klimautfordringene
- Mobilisere lokalsamfunnets ressurser gjennom åpenhet, medvirkning fra innbyggere og gjennom samspill og allianser med kunnskapsinstitusjoner, næringsliv, frivillighet og offentlige aktører
- Sikre helhetsløsninger, koordinerte arbeidsprosesser og fremtidsretta og kunnskapsbaserte tjenester
- Avstemme politikk og tjenesteproduksjon gjennom forpliktende, helhetlig og økonomisk bærekraftig planverk
- Bidra til en bærekraftig utvikling av regionen med vekt på infrastruktur, næringsliv og samarbeid med andre kommuner

B) Prioritere en god start og mestring hele livet

- Prioritere barns oppvekstvilkår og muligheter for å mestre livet
- Legge til rette for inkludering, trygghet og deltakelse i sosiale fellesskap
- Prioritere virkemidler som reduserer sosiale ulikheter i helse og livsvilkår
- Legge til rette for og stimulere til sunne levevaner
- Vektlegge innbyggernes egne ressurser og erfaringer i tjenesteytingen
- Vektlegge familie- og nettverksperspektiv som arbeidsform
- Ha et nært og likeverdig samarbeid med innbyggerne
- Forbedre læringsresultatene i skolen
- Arbeide for et godt og inkluderende arbeidsliv
- Gi alle innbyggere mulighet for kulturopplevelser

C) Skape rause og robuste livsmiljøer

- Bygge opp under gode nærmiljø
- Utvikle aktive og mer kompakte senterområder med konsentrert bebyggelse i de ulike delene av kommunene
- Stimulere til vakre og levende sentra og sikre arealer til trygge grøntområder, møteplasser og tilrettelagt infrastruktur
- Gjøre det enklere og mer attraktivt å gå og sykle
- Legg til rette for lek, aktivitet, kultur- og naturopplevelser og fritidstilbud for alle uavhengig av alder og funksjonsnivå
- Tilrettelegge for differensierte botilbud som svarer til innbyggernes behov
- Stimulere til at innbyggerne tar bedre vare på hverandre og sine omgivelser
- Legge til rette for kontinuitet og robusthet i frivilligheten, og tydeliggjøre ansvarsdeling og samspill mellom frivillige, offentlige og private aktører
- Bygge opp under utvikling og innovasjon som naturlig i organisasjon og samfunn
- Styrke identitet og attraksjonsverdi gjennom satsing på våre fortrinn og særpreg

7 Prioriteringer 2017-2020

Nedenfor følger to tabeller:

Hovedoversikt drift som viser kommunens inntekter og utgifter, fordelingen av budsjetttrammene og utviklingen av drifta i økonomiplanperioden.

Hovedoversikt investering som viser hvilke investeringer som er planlagt i økonomiplanperioden, og hvordan de skal finansieres. Alle investeringene beskrives i kap 7.2.2.

7.1 Hovedoversikt drift

HOVEDOVERSIKT drift 2017-2020 Tall i tusen	Regnskap 2015	Revidert budsjett 2016	Budsjett- forslag 2017	Økonomi- plan 2018	Økonomi- plan 2019	Økonomi- plan 2020
Skatt	280 360	304 251	315 926	317 506	319 093	320 689
Inntekstutjevning	87 203	84 880	89 227	89 673	90 122	90 572
Rammetilskudd mv.	359 585	359 705	365 137	366 963	368 797	370 641
Sum skatt og rammetilskudd	727 148	748 836	770 290	774 141	778 012	781 902
Eiendomsskatt	31 158	34 000	34 500	35 000	35 500	36 000
Kompensasjonstilskudd omsorgsboliger/skoler	4 072	3 700	3 200	3 100	3 100	3 000
Sum inntekter	762 378	786 536	807 990	812 241	816 612	820 902
Netto rentekostnader	29 389	27 000	30 500	33 100	36 100	34 600
Avdragsutgifter	33 018	34 000	38 000	44 000	46 000	45 000
Kalkulatoriske avskrivninger og renter selvkost	-13 213	-13 047	-13 815	-13 815	-13 815	-13 815
Netto kapitalutgifter	49 194	47 953	54 685	63 285	68 285	65 785
Avsatt til disposisjonsfond	9 284	2 725	0	0	0	3 872
Bruk av fond/overskudd	0	958	2 258	2 307	936	0
Ramme til fordeling	703 900	736 816	755 563	751 263	749 263	751 245
Avsatt lønnsoppgjør 2016	0	6 236	1 500	1 500	1 500	1 500
Lønnsoppgjør 2017			10 000	10 000	10 000	10 000
Støttefunksjoner	35 751	31 993	31 282	31 282	31 282	31 282
110 Rådmannen	38 060	25 994	25 282	25 282	25 282	25 282
180 Fellesområder	-2 309	5 999	6 000	6 000	6 000	6 000
Oppvekst	324 124	336 937	345 742	341 842	340 342	338 342
<i>Framskrevet aktivitet</i>				345 742	345 742	345 742
Strukturiltak skole			-1 200	-3 900	-5 400	-7 400
126 Oppvekst felles	108 089	110 286	112 211			
127 Virksomhetsleder skole/SFO	175 974	179 111	186 630			
128 Virksomhetsleder barnehage	-923	1 236	1 224			
130 Ressursenter oppvekst	40 984	46 304	46 877			
Helse og velferd	258 773	268 680	272 337	271 837	271 337	270 837
<i>Framskrevet aktivitet</i>				272 337	272 337	272 337
<i>Endret tilbud helse, vurderes i samband med ev. nytt bygg</i>						
135 NAV	26 965	21 208	22 800	-500	-1 000	-1 500
150 Hjemmetjenesten	76 278	76 022	76 875			
153 Institusjonstjenesten	75 830	92 105	88 603			
156 Bo- og dagtilbudstjenesten	79 700	79 345	84 059			
Samfunn	50 643	55 501	56 184	56 284	56 284	56 284
125 Kultur	17 211	19 492	20 669	20 769	20 769	20 769
141 Teknisk drift, veg og vedlikehold	33 432	36 009	35 515	35 515	35 515	35 515
145 Integrering og mangfold	-	0	0	0	0	0
Fordelt ramme ISK	34 609	37 469	38 518	38 518	38 518	43 000
199 Innherred samkommune	34 609	37 469	38 518	38 518	38 518	
Samkommunefunksjoner						43 000
Omstillingsbehov						
Sum fordelt	703 900	736 816	755 563	751 263	749 263	751 245
Resultat	0	0	0	0	0	0

7.2 Hovedoversikt investeringer

7.2.1 Tabell

Hovedoversikt investeringer 2017-2020 Tiltak						Samlet kostnad 2017- 2020	Finansiering				Samlet finansiering 2017-2020
	2016	2017	2018	2019	2020		Tilsk. /salg	Fond	Momsk	Lån	
IKT-utstyr kommuneorganisasjonen	4,8	2,2	2,2	2,2	2,2	8,8			1,8	7,0	8,8
IKT-utstyr i skoler og barnehager.	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	12,0			2,4	9,6	12,0
IKT-utstyr i helse/velferd		3,0	3,0	3,0	3,0	12,0			2,4	9,6	12,0
Mindre tiltak skoler	2,0										
Velferdsteknologi helse/velferd	0,5	5,0	10,0	5,0	5,0	25,0			5,0	20,0	25,0
Skolebygg:											
- Ørmelen skole	10,0	6,0	12,0			18,0			3,6	14,4	18,0
- Vinne skole		1,5	21,0			22,5			4,5	18,0	22,5
- Stiklestad skole		1,5	10,0	100,0	80,0	191,5			38,3	153,2	191,5
- Vuku oppvekstsenter					1,5	1,5			0,3	1,2	1,5
- Garnes skole			2,6			2,6			0,5	2,1	2,6
Eablering ENGIA-rom ved MNRT		2,7				2,7	1,8			0,9	2,7
Mindre tiltak barnehager	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	4,0			0,8	3,2	4,0
Vuku barnehage, nybygg	1,0	24,0				24,0			4,8	19,2	24,0
Oppgradering barnehagebygg:											
- Forbregd/Lein barnehage			4,4			4,4			0,9	3,5	4,4
- Kanutten barnehage				5,0		5,0			1,0	4,0	5,0
- Leksdal barnehage				2,4		2,4			0,5	1,9	2,4
- Reinsholm barnehage		0,1				0,1			0,0	0,1	0,1
- Vinne barnehage			4,0			4,0			0,8	3,2	4,0

Hovedoversikt investeringer 2017-2020 Tiltak						Samlet kostnad 2017- 2020	Finansiering				Samlet finansiering 2017-2020
	2016	2017	2018	2019	2020		Tilsk. /salg	Fond	Momsk	Lån	
- Ørmelen barnehage			0,3			0,3			0,1	0,2	0,3
Utstyr/inventar omsorg og velferd	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,0			0,4	1,6	2,0
Brannsikring/nødstrøm Verdal bo- og helsetun	3,0	2,0				2,0			0,4	1,6	2,0
Bygninger helsedrift m.v.	1,0	30,0	300,0	100,0		430,0	209,0		86,0	135,0	430,0
Oppgradering kommunale boliger		1,0	1,0	1,0	1,0	4,0			0,8	3,2	4,0
Oppgradering avlastningsboligen, Ringv. Nord	3,4	4,0				4,0	1,0		0,8	2,2	4,0
Indre skallsikring ØBH	1,7					0,0			0,0	0,0	0,0
Kommunale uteområder, idretts- og kulturanlegg	2,5		4,0	2,5	2,5	9,0			1,8	7,2	9,0
- Vinne aktivitetspark		2,5				2,5			0,5	2,0	2,5
- Uteområde Vuku skole		2,5				2,5			0,5	2,0	2,5
Friidrettsanlegg	10,0	13,2				13,2	2,7		2,6	7,9	13,2
Nord -Trøndelag teater	92,3	20,0				20,0				20,0	20,0
Oppgradering bokbuss		0,3				0,3			0,1	0,2	0,3
Sentrumsutvikling	7,0		7,0	7,0	7,0	21,0			4,2	16,8	21,0
- uteområde Nord-Trøndelag teater		5,0				5,0			1,0	4,0	5,0
- Moparken		2,0				2,0			0,4	1,6	2,0
Rådhuskvartalet - tilpasninger bygg	6,8	10,0	6,0	6,0	2,0	24,0			4,8	19,2	24,0
ENØK-tiltak	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,0			0,4	1,6	2,0
Holmen bro	0,2	7,0	8,0			15,0	1,5		3,0	10,5	15,0
Kommunale veger	4,0		8,0	8,0	8,0	24,0			4,8	19,2	24,0
- Ravlovegen		2,0				2,0			0,4	1,6	2,0
- Vistvikvegen		1,1				1,1			0,2	0,9	1,1
- Østvollvegen		0,9				0,9			0,2	0,7	0,9

Hovedoversikt investeringer 2017-2020 Tiltak						Samlet kostnad 2017- 2020	Finansiering				Samlet finansiering 2017-2020
	2016	2017	2018	2019	2020		Tilsk. /salg	Fond	Momsk	Lån	
- Sandstivegen		1,5				1,5			0,3	1,2	1,5
- Moholtvegen		0,5				0,5			0,1	0,4	0,5
- Kokkvegen		0,25				0,3			0,1	0,2	0,3
- Brennevegen		0,2				0,2			0,0	0,2	0,2
- uforutsett		1,5				1,5			0,3	1,2	1,5
Gang- og sykkelveger	5,0		5,0	5,0	5,0	15,0			3,0	12,0	15,0
- sentrum til Ørin		3,3				3,3			0,7	2,6	3,3
- sentrum til Reinsholm		1,5				1,5			0,3	1,2	1,5
- skilting Verdal by		0,2				0,2			0,04	0,16	0,2
Maskiner	0,3		0,3	0,3	2,0	2,6			0,5	2,1	2,6
- traktorklippere		0,3				0,3			0,1	0,2	0,3
Brannordningen			0,35	0,15	0,50	1,0			0,2	0,8	1,0
- overflate- og redningsutstyr		0,25				0,3			0,1	0,2	0,3
Feiervesen, biler			0,4		0,7	1,1			0,2	0,8	1,1
Boligfelt Lysthaugen	4,0	4,0				4,0	4,0		0,0	0,0	4,0
Kjøp av tjenestebiler		2,0			2,0	4,0			0,0	4,0	4,0
Tiltak vannforsyning/avløp	10,0		10,0	10,0	10,0	30,0			0,0	30,0	30,0
- Volhaugen		5,0				5,0			0,0	5,0	5,0
- Ulvilla		5,0				5,0			0,0	5,0	5,0
Utbedring kloakkanlegg sentrum	2,0		6,5	6,5	6,5	19,5			0,0	19,5	19,5
- Volhaugen		6,5				6,5			0,0	6,5	6,5
Sanering av spredt avløp	0,5		5,5	5,5	5,5	16,5			0,0	16,5	16,5
- Fætta		5,5				5,5			0,0	5,5	5,5
Sum investeringer		192,0	436,5	274,6	149,4	1 052,5	220,0	0,0	186,8	645,7	1 052,5

Fortsettelse fra forrige side:

Sum investeringer		192,0	436,5	274,6	149,4	1 052,5		220,0	0,0	186,8	645,7	1 052,5
Brutto egne investeringer		192,0	436,5	274,6	149,4	1 052,5		220,0		186,8	645,7	1 052,5
Kirker og kirkegårder		1,5	4,5	4,5	1,5	12,0					12,0	12,0
Startlån for viderutlån		30,0	30,0	30,0	30,0	120,0					120,0	120,0
Egenkapitalinnskudd KLP		2,7	2,9	3,1	3,3	12,0			12,0			12,0
Finansieringsbehov		226,2	473,9	312,2	184,2	1 196,5						1 196,5
Låneopptak startlån		-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-120,0						-120,0
Finansiering eks. startlån		196,2	443,9	282,2	154,2	1 076,5						1 076,5
Momskompensasjon		-28,26	-82,9	-50,5	-25,1	-186,8						-186,8
Tilskudd/salg		-2,8	-1,5	-106,7	-109,0	-220,0						-220,0
Bruk av fond		-2,7	-2,9	-3,1	-3,3	-12,0						-12,0
Bruk av ubrukte lånemidler		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0						0,0
Låneopptak eks. startlån		162,4	356,6	121,8	16,8	657,7						657,7
Sum finansiering		226,2	473,9	312,2	184,2	1 196,5						1 196,5

7.2.2 Beskrivelser av investeringstiltak

IKT-utstyr i kommuneorganisasjonen

Midlene går til utskifting og kapasitetsøkning på IKT-utstyr.

IKT-utstyr i skoler og barnehager

Det foreslås avsatt 12 mill. kroner til formålet i planperioden. Som beskrevet i kommunestyresak PS 52/15 *Status IKT skoler og barnehager 2015* foreligger det store behov for oppgradering og fornying av maskinparken. Dette vil bli prioritert i kommende økonomiplanperiode. Avsatte midler skal disponeres i samråd med virksomhetsledere.

IKT-utstyr i helse/velferd

Midlene går til utskifting og kapasitetsøkning på IKT-utstyr.

Velferdsteknologi helse/velferd

Brukerrettet teknologi som har til hensikt å understøtte og forsterke brukernes trygghet, sikkerhet, muliggjøre økt selvhjulpenhet, medbestemmelse og livskvalitet. Gjelder både institusjoner og hjemmebaserte tjenester.

Skolebygg

Ørmelen: Utbygging av Sfo og garderobebygg. Igangsatt høst 2016 og forventes ferdigstilt vår 2017. Total prosjektkostnad kr 18 mill. Det må også gjøres andre enkelte ombygginger på Ørmelen som det avsettes 12 mill kroner til i 2018.

Vinne: Tidligere planlagt oppjusteringer til akseptabel standard gjennomføres i 2018, i tillegg avsattes det 5 mill kroner til bygningsmessige tilpasninger i 2018 som følge av strukturendringer.

Stiklestad: Det avsattes 190 mill til nytt skolebygg i perioden 2018 til 2020. Dagens bygg må likevel oppgraderes med nytt ventilasjonsanlegg, og det foreslås 1,5 mill. kr til formålet i 2018.

Vuku: Tidligere planlagt oppjusteringer til akseptabel standard gjennomføres i 2020.

Garnes: Tidligere planlagt oppjusteringer til akseptabel standard gjennomføres i 2018.

Etablering ENGIA-rom ved MNRT

Det skal bygges et ENGIA-rom ved Midt norsk real- og teknologisenter. Total finansiering, ca 2,7 mill kroner. Kommunen har fått tilsagn om 1,8 mill kr i støtte fra Statoil til dette prosjektet. Resterende finansiering vil løses i et samarbeid med både offentlig og privat næringsliv. Fordelingen av dette er pr i dag ikke avklart. Det manglende beløpet på ca 0,9 mill kr, føres derfor opp som kommunal finansiering.

Mindre tiltak barnehager

Det foreslås avsatt 4 mill. kroner til formålet i planperioden. Det er behov for diverse mindre tiltak på eksisterende barnehager. Det er behov for en oppgradering på inventar. I

tillegg er det behov for å oppruste utearealene ved flere av barnehagene. Mange av de gamle lekestativene er dårlige og det er behov for en gradvis utskifting av disse.

Vuku barnehage, nybygg

Det settes av 24 millioner kroner i planperioden. Med bakgrunn i kommunestyresak PS 65/15 *Kjøp av eiendommen gnr 140 bnr 35 - Vuku barnehage* ble det beskrevet behovet for på sikt å rive dagens bygg for å bygge en ny barnehage på eiendommen. Det vil kjøres et forprosjekt knyttet til dette i 2016. Avsatt beløp skal brukes til utredning, byggekostnader, inventar og uteområde.

Oppgradering barnehagebygg

Med bakgrunn i PS 20/16 Tiltaksrapport og handlingsplan for kommunale bygg avsatt 16 millioner i økonomiplanen til dette formålet.

Utstyr/inventar omsorg og velferd

Det foreslås avsatt 2,0 mill.kr til formålet i planperioden. Det er et konstant behov for utskifting av større inventar og utstyr.

Brannsikring/nødstrøm Verdal bo- og helsetun (VBH)

Totalt er det oppført 2 mill kr til formålet. Brannsikring av VBH er ferdigstilt. Det er også montert nytt nødstrømsaggregat ved helsetunet i Vuku. Det må legges inn midler til nytt nødstrømsaggregat ved VBH. Også ved ØBH må det gjennomføres nødvendige brannsikringstiltak. Blant annet er bygningsmassen som ble oppgradert midt på 1990-tallet ikke sprinklet.

Bygninger helsedrift m.v.

Konseptet må utredes og spesifiseres raskt slik at retningen vedtatt i PS 112/15 kan ivaretas så godt som mulig. I økonomiplanen legges overslagsbevilgning på 430 mill. kroner som retningsgivende og beregningsteknisk grunnlag.

Oppgradering kommunale boliger

Midlene er tenkt brukt til oppgradering av eksisterende kommunale boliger.

Oppgradering avlastningsboligen, Ringvegen nord

Behov for oppgradering av boligen, grunnet behov for skjermet enhet og kontor. Anbudet er utsendt høst 2016 og boligen forventes ferdigstilt høst 2017.

Kommunale uteområder og ulike idretts-, friluft- og kulturanlegg

Tiltaket er i samsvar med strategier i Kommunedelplan kultur. Det foreslås at det avsettes 14 mill.kr til formålet i planperioden. I 2017 er midlene planlagt benyttet til avslutning av

Vinne aktivitetspark samt oppgradering av uteområde Vuku skole i samsvar med strategier i Temaplan anlegg for leik, idrett og aktivitet.

Friidrettsanlegg

Tiltaket er i samsvar med strategier i Kommunedelplan kultur og Temaplan anlegg for leik, idrett og aktivitet. Komiteen for Mennesker og livskvalitet behandlet sak om friidrettsanlegg i møte 19. oktober og vedtok å utsette behandlingen av saken for å se denne i en helhet ved behandling av Økonomiplan/budsjett. I forslaget til investeringsbudsjett er det avsatt midler til en ny bygning som skal huse ulike kommunale tjenester. Et av de områdene som er skissert som mulig lokalisering er det samme området som har vært under planlegging for friidrettsanlegg.

Blir dette det endelige resultatet er det uaktuelt med friidrettsanlegg ved videregående skole. Realisering av anlegget må derfor skje på et annet tomteareal. Inntil en endelig avklaring er gjort, har rådmannen lagt inn samme beløp som lå i innstillinga til komiteen den 19. oktober.

Teaterbygg Nord-Trøndelag Teater.

Tiltaket er i samsvar med strategier i Kommunedelplan kultur. Bygget forventes å stå ferdig i januar 2017

Meråpent bibliotek

Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan bibliotek og er i samsvar med strategier i Kommunedelplan kultur. Ny ordning som innføres i mange bibliotek. Biblioteket blir tilgjengelig fra 07.00-23.00, men betjent kun i vanlig åpningstid. Brukerne får adgang med lånekort og pinkode. Alle medier må sikres med radiobrikker, og huset må endres med hensyn til alarmtider/soner/dørsystemer.

Oppgradering bokbuss

Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan bibliotek og er i samsvar med strategier i Kommunedelplan kultur. Bussen er 20 år gammel og har noen slitasjeproblemer. Det er bla behov for å oppgradere karosseriet. For oppgradering av bokbussen avsettes det 0,3 mill. kroner i 2017.

Sentrumsutvikling

Det foreslås avsatt kr 7 millioner kroner årlig til sentrumsutvikling i planperioden. Midlene er tenkt benyttet til følgende i økonomiplanperioden:

- **Oppgradere arealer rundt nytt teaterbygg**

Tiltaket er i samsvar med strategier i Kommunedelplan kultur.

- **Tilrettelegge for fotgjengere og syklister langs Sørgata**

Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan gatebruk.

- **Styrke aksene Suljordet – Tindved.**
Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan gatebruk og skal styrke forbindelsen mellom Suljordet (handel), Minsås plass, Møllegata og Tindved/nytt teaterhus (kultur) som viktig gangakse
- **Revitalisere Minsaas plass som attraktivt torgområde/møteplass**
Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan gatebruk
- **Oppgradere Moe-parken**
Tiltaket er i samsvar med Kommunedelplan Verdal by.
- **Oppgradere Jernbanegata**
Tiltaket er i samsvar med Kommunedelplan Verdal by.
- **Parkanlegg mellom jernbanen og Tindved/Framgården**
Tiltaket er i samsvar med Kommunedelplan Verdal by
- **Ruste opp langs aksene Jernbaneparken - Moeparken**
Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan gatebruk
Ruste opp en trivelig plass på vestsiden av jernbaneundergangen (evt. kulturtorg?).
- **Lys og møbler Skateparken**
Tiltaket er i samsvar med Kommunedelplan Verdal by
- **Oppgradere Kvislaparken**
Tiltaket er i samsvar med Kommunedelplan Verdal by
- **Tilrettelegge «Bjarnebukta» for kano og kajakkaktiviteter i elva.**
Tiltaket er i samsvar med Kommunedelplan kultur. Tiltaket inngår i prosjekt «Fra perrong til perrong» som er rettet mot sentrumsnært friluftsliv og innebærer bruk av eksisterende turstier, gang/sykkelveier og Verdalselva som vil bli skiltet opp etter nasjonal standard i Merkehåndboka. Målet med prosjektet er å skape en fysisk aktivitetsarena med utspring fra sentrumsområdet. 50 % av kostnaden på anslagsvis 300.000 til prosjektet vil bli søkt finansiert med midler fra Turstkiltprosjektet. Resterende finansieringsandel dekkes gjennom montering og administrering av prosjektet. Da det er et krav for å få godkjent søknaden at det må tilrettelegges for «ruter» for kano og kajakk på saltvann, inngår det i prosjektet å tilrettelegge «Bjarnebukta» for utsetting av kano og kajakk i elva.

Rådhuskvartalet – tilpasninger bygg

Formannskapet behandlet i møte 3. september 2015 sak om utbedring av administrasjonsbygg i rådhusområdet. Det ble da gitt klarsignal for å sette i gang restaurering av Herredshuset høsten 2015 innenfor en økonomisk ramme på 6,5 mill. kroner.

Pr. i dag er kjeller og 1.etasje i Gjensidigegården ferdigstilt. For å få ferdigstilt 2. og 3.etasje med nødvendige bygningsarbeider og inventar/utstyr påberegnes en ytterligere kostnad på ca 5 mill. kroner inkl. mva. Resterende midler er tenkt benyttet på nødvendige tiltak på rådhuset.

Kapasiteten er fullt utnyttet i både Rådhuset og Helsehuset, og med tidens tann har disse bygningene også betydelige utbedringsbehov. Spesielt er paviljongen i rådhuset i meget dårlig forfatning og det legges som et utgangspunkt at denne må saneres. Dette må legges til grunn når det utarbeides en plan for disponering av bygningsmassen i rådhusområdet. Først når denne er lagt kan det med sikkerhet sies noe om de økonomiske konsekvenser dette vil gi.

Arbeidet med en helhetlig vurdering av hvordan de kommunale bygningene i rådhusområdet skal utnyttes/utvikles vil prioriteres. I dette arbeidet må også den nå heleide Kinogården innlemmes i vurderingene.

ENØK-tiltak

Gjelder diverse tiltak innen ENØK på kommunale bygg.

Holmen bro

Det foreslås bevilget 15 mill. kr i planperioden til ny Holmen bro.

Kommunale vegger

Tiltakene er i samsvar med Hovedplan veg. Ut fra en samlet vurdering av behovet for opprusting av kommunale vegger har en kommet fram til at opprusting med forsterkning og asfaltering er den beste løsningen på sikt, fordi man da slipper ekstra utgifter med merarbeid og støvproblematikk, og unngår helsemessige konsekvenser og ubehag som innbyggerne langs vegene kan oppleve som følge av støvproblematikk. Følgende vegger prioriteres i 2017:

- Ravlovegen m/arm til Levanger grense, opprusting og asfaltering
- Vistvikvegen, opprusting og asfalt
- Østvollvegen, opprusting og asfalt
- Sandstivegen, opprusting og asfalt
- Moholtvegen, asfalt
- Kokkvegen, asfalt
- Brennevegen, asfalt

Senere i økonomiplanperioden foreslås blant annet følgende tiltak prioritert:

Fortau Volhaugvegen: Nordgata – Bakketun

Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan trafiksikkerhet og er i samsvar med Hovedplan veg.

Revisjon skiltplan.

Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan gatebruk og er i samsvar med Hovedplan veg. Lage ny skiltplan for planområdet basert på ønskede endringer av kjøremønstre.

Sykkelparkering for reisende med tog

Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan gatebruk og er i samsvar med Hovedplan veg.

- Øke antall plasser fra 20-25 til minst 100
- Vurdere behov for låsbart hus/skur for å kunne sette syklene inne
- Vurdere muligheter og behov for lånesykler for de som har arbeid på Ørin

Busslomme fv 173 ved Ørmelen bo- og helsetun.

Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan gatebruk og er i samsvar med Hovedplan veg. Vurdere ombygging av eksisterende busslomme iht godkjent regulering, slik at det kan frigis areal mot bo- og helsetunet

Etablere flere p-plasser for togpendlere ved stasjonen.

Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan gatebruk og er i samsvar med Hovedplan veg. Utvide eks. plass på sørsiden mot skateparken. Ta i bruk areal på vestsiden av sporene - nærmest beskrevet under "Parkering"

Tiltak Reinsholm:

Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan gatebruk og er i samsvar med Hovedplan veg. Forlenge Reinsholm til Febyvegen og åpne for ny tilkobling med fv. 757 i nord. Åpne en fjerde arm på rundkjøringa (FV. 757/Nordgata) mot Reinsholm

Gang- og sykkelveger

Oppgradering gang- og sykkelveier, hovednett sentrum.

Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan gatebruk og er i samsvar med Temaplan økt sykkelbruk.

Etablere sykkelveg mellom sentrum og Ørin.

Det kreves detaljplan for de ulike delstrekningene. Det vil være aktuelt med eget sykkelfelt i Sjørgata og Gamlevegen/Feldmakergata samt på industriområdet på Ørin, og å stenge Ørbrua for kjørende evt. legge opp til sharrowed løsning. Videre er det aktuelt å oppgradere evt bygge ny gang-/ sykkelbru over E6. Bør følges opp med plan for sykkelveger internt på Ørin.

Gang og sykkelveg for skoletrafikken til/fra Reinsholm.

Etablere en mer sikker og attraktiv gang- og sykkelforbindelse for skoletrafikken fra/til Reinsholm. Skoleunger bør krysse fylkesvegen planskilt.

Gangveg FV 757 – Rådhusgata – Vektergata: fra Reinsholm til sentrum og skolene

Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan gatebruk og Temaplan trafiksikkerhet og er i samsvar med Temaplan økt sykkelbruk.

Verdal byområde: Oppgradere skilting

Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan trafiksikkerhet og er i samsvar med Temaplan økt sykkelbruk.

Gangveg Verdal bo og helsetun – Volhaugvegen: fra Kirkhaug og Reinsholm

Tiltaket er fremkommet gjennom Temaplan trafiksikkerhet og er i samsvar med Temaplan økt sykkelbruk.

Maskiner

Det foreslås avsatt 2,9 mill. kr til formålet i planperioden. Dette skal dekke kostnadene ved utskifting av diverse mindre maskinelt utstyr. I 2020 forventes kjøp av ny vegskrape.

Brannordningen

Det foreslås avsatt 1,3 millioner kroner i økonomiplanperioden til fornying av redningsutstyr.

Feiervesen, biler

Det foreslås avsatt 1,1 millioner kroner i økonomiplanperioden til utskifting av biler i feiervesenet. Renter og avdrag anses som en del av selvkostberegningene på området.

Boligfelt Lysthaugen

Det avsettes 4 mill kr til utbygging av 14 boligtomter i Lysthaugen boligfelt. Det er skrevet kontrakt med entreprenør og arbeidene forventes ferdigstilt sommeren 2017.

Kjøp av tjenestebiler

Det ble inngått ny avtale for tjenestebiler høsten 2014. Avtalen har en løpetid på tre år og det er lagt inn midler som muliggjør kjøp av 6-7 biler når avtaleperioden utløper høsten 2017.

Tiltak vannforsyning/avløp

Det foreslås avsatt 88 mill kr til formålet i planperioden.

Vann og kloakk:

Etter en samlet vurdering og med utgangspunkt i kapasitet prioriteres følgende anlegg i 2017:

- Rehabilitering vann og avløpsanlegg Fætta
- Nytt ledningsanlegg Ulvilla
- Rehabilitering vann- og avløpsnett Volhaugvegen
- Planlegging av nytt vannledningsnett Vinne
- Sanering av avløpsanlegg Ørmelen, planlegging
- Sanering av avløpsanlegg Prærien/Garpa/Tinden, planlegging
- Overvannsledning Ørin

I tillegg vil følgende anlegg bli prioritert i planperioden:

- Nytt vannledningsnett Vinne
- Utvidelse av vannrenseanlegg Hallemsåsen
- Nytt høydebasseng Hallia
- Sanering av vannledningsnett Ørmelen og Prærien/Garpa
- Avløpsanlegg Leksdal
- Fortau på venstre side av Volhaugvegen (i retning mot Bakketun). Arbeidet med oppgradering av Volhaugvegen pågår
- Verdalsøra skoler: Gangforbindelse Dalbakken til skolen og Nyvegen
- Oppgradering reservevann Leklem
- Sanering av avløp Ørmelen
- Sanering av avløpsanlegg Prærien/Garpa/Tinden
- Planlegging avløp Vinne

Kirker og kirkebygg

Det foreslås avsatt 12 mill. kroner til formålet i planperioden. I den samlede bevilgningen i perioden er det forutsatt utvidelse av Vinne kirkegård, restaurering/utbygging ved Vinne kirke til 200-årsjubileet i 2017, restaurering Verdalsøra kapell og utbygging av redskapsbygg Stiklestad kirke. Fellesrådet prioriterer selv den detaljerte bruken av midlene det enkelte år i planperioden.